

adviesrapport

Leidraad Gedragscode Stadswerk, Gemeente Hoogeveen

Handvaten implementatie en toepassing.

Opdrachtgever

Gemeente Hoogeveen

Status

Definitief

Zuiderzeelaan 53
8017 JV Zwolle

T (038) 423 64 64
E info@ecogroen.nl
I www.ecogroen.nl

Colofon

Titel

Leidraad Gedragscode Stadswerk, Gemeente Hoogeveen

Subtitel

Handvaten implementatie en toepassing.

Projectcode	Datum	Status
21-545	2 februari 2023	Definitief

Auteur(s)

Rienk Apperloo

Modellering & GIS

Rienk Apperloo

Tweede lezer

Oscar Mulder, Nico Velthuis en Erwin Hooge

Opdrachtgever

Gemeente Hoogeveen

©Ecogroen bv

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt, mits onder vermelding van bron en status.

Apperloo, R. (2023). Leidraad Gedragscode Stadswerk, Gemeente Hoogeveen. Handvaten implementatie en toepassing.. Rapport 21-545. Ecogroen bv Zwolle.

Inhoud

1.	Inleiding	4
1.1	Aanleiding en doelstelling	4
1.2	Juridische kader	4
1.2.1	Wet natuurbescherming	4
1.2.2	Omgevingswet	5
1.2.3	Gedragscode Soortbescherming gemeenten van Stadswerk	5
1.2.4	Toepassingsverklaring	6
2.	Procesmatige borging	7
2.1	Nulmeting	7
2.2	Verantwoordelijkheden en Certificering	7
2.2.1	Functies en verantwoordelijkheden	7
2.2.2	Certificering binnen SWO	9
2.3	Archivering & registratie	10
2.3.1	Archivering contractdossiers	10
2.3.2	Registratie inventarisatiegegevens	10
2.3.3	Monitoring en evaluatie	10
2.4	Van toepassing verklaren GC	10
2.4.1	Toepassingsverklaring	10
2.5	Ecologisch werkprotocol	10
2.5.1	Inleiding	10
2.5.2	Opzet ecologisch werkprotocol	11
2.5.3	Opstellen EWP bij uitbesteden	11
3.	Implementatie	12
3.1	Stappenplan in tijd	12
3.2	Actiepunten	12
3.2.1	Bewustwording en draagvlak	12
3.2.2	Toepassingsverklaring	13
3.2.3	Functies en verantwoordelijkheden	13
3.2.4	Archivering & registratie	13
3.2.5	Monitoring en evaluatie	13
3.2.6	Ecologisch werkprotocol	13
	Geraadpleegde bronnen	15

Bijlagen

- Bijlage 1 - Lijst beschermde soorten
- Bijlage 2 - Monitoringsformulier
- Bijlage 3 - Juridische kader Gedragscode (vervolg)
- Bijlage 4 - Beheer
- Bijlage 5 - Provinciale ontheffingslijst
- Bijlage 6 - Drentse bermiconen en doelsoorten

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

De gemeente Hoogeveen wil haar gemeentelijke groenbeheer zodanig vormgeven dat bij het beheer rekening gehouden wordt met de in de Wet natuurbescherming beschermde soorten. De Samenwerkingsorganisatie Hoogeveen/ De Wolden (hierna SWO) is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte in de gemeente Hoogeveen. Beheer en onderhoud wordt vrijwel volledig uitgevoerd door de SWO, maar soms ook uitbesteed aan een aannemende partij. In beide rollen (uitvoerder en opdrachtgever) voelt de gemeente de verantwoordelijkheid om zorgvuldig te handelen ten aanzien van natuurwetgeving. Niet alleen om te voldoen aan haar wettelijke verplichtingen maar ook om zo natuurvriendelijk mogelijk te werken.

Eerder heeft SWO al gewerkt met de gedragscode Flora en Faunawet bestendig beheer. Voorafgaand aan het opstellen van voorliggende leidraad is een nulmeting uitgevoerd om de huidige werkwijze en borging ten aanzien van de gedragscode Flora en Faunawet bestendig beheer te inventariseren. De opvolger van de gedragscode bestendig beheer is de gedragscode Soortbescherming gemeenten van Stadswerk (Stadswerk, 2020a). De gedragscode Soortbescherming gemeenten van Stadswerk (hierna GC Stadswerk) bevat een aantal wijzigingen ten opzichte van de oude gedragscode.

Voorliggende leidraad is opgesteld voor een zorgvuldige borging van de procesmatige implementatie van de GC Stadswerk binnen de gemeente Hoogeveen als in de uitvoering van het groenbeheer door de SWO.

1.2 Juridische kader

1.2.1 *Wet natuurbescherming*

De Wet natuurbescherming regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, soorten en houtopstanden. De volledige en actuele wettekst van de Wet natuurbescherming is te raadplegen op <http://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/>. De GC Stadswerk is alleen van toepassing op het onderdeel soortbescherming uit de Wet natuurbescherming.

Soortbescherming

Soortbescherming is voor heel Nederland van kracht. Voor alle in het wild levende planten en dieren geldt de algemene zorgplicht (zie kader 1.1). Tevens heeft de minister beschermde soorten vastgesteld. De bescherming van deze soorten is nader uitgewerkt in verbodsbepalingen in de Wet natuurbescherming. De beschermde soorten zijn in de eerste plaats ontleend aan Europese

afspraken, vastgelegd in verdragen (Bern en Bonn) en richtlijnen (Habitat- en Vogelrichtlijn). In de tweede plaats is een lijst met nationaal beschermde soorten in de wet opgenomen. Een overzicht van de beschermde soorten is bijgevoegd in bijlage 1. In onderstaand kader 1.1 is een samenvatting van de relevante wetteksten gegeven.

Kader 1.1 Wet natuurbescherming

Zorgplicht (artikel 1.11)

De Wet natuurbescherming (ook: Wnb) kent een zorgplicht voor natuur en soorten. De zorgplicht is altijd van kracht, ook ten aanzien van niet beschermde natuur. Artikel 1.11 schrijft voor dat iedereen voldoende zorg in acht neemt voor beschermde gebieden, in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Iedereen die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn/haar handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een beschermd gebied of voor in het wild levende soorten, laat deze handelingen achterwege of voorkomt de gevolgen. Dit laatste kan door het treffen van maatregelen ter voorkoming van schade of -als zelfs dat niet kan- de ontstane schade zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. Een voorbeeld van voorzorg is het werken in de minst kwetsbare periode van soorten.

Soorten (hoofdstuk 3)

Hoofdstuk 3 regelt de bescherming van soorten. De bescherming van soorten is verdeeld over de artikelen 3.1, 3.5 en 3.10. Het betreft de bescherming van:

- Vogels zoals genoemd in de Vogelrichtlijn (artikel 3.1), in de praktijk vaak onderverdeeld in:
  - Vogels met jaarrond beschermde nesten, zoals huismus, gierzwaluw en buizerd.
  - Overige vogels, waarvan nesten alleen tijdens het broedseizoen zijn beschermd (periode van nestbouw, ei-leg, broeden en voeren van de jongen op het nest).
- Soorten (exclusief vogels) van de Habitatrictlijn (bijlage IV) en de Verdragen van Bern (bijlage II) en Bonn (bijlage I), zoals bedoeld in artikel 3.5.
- Andere soorten (artikel 3.10), onderverdeeld in:
  - Soorten waarvoor een ontheffing vereist kan zijn.
  - Soorten waarvoor -op basis van de betreffende provinciale verordening- vrijstelling van de verbodsbepalingen geldt.

Als bij ruimtelijke ingrepen verbodsbepalingen worden overtreden dan is het noodzakelijk om een ontheffing aan te vragen bij het bevoegd gezag. Het bevoegd gezag is meestal de provincie waar (het grootste deel van) de ingreep of activiteit plaatsvindt, soms is dat het Rijk. Voor het verkrijgen van een ontheffing moet zijn beschreven hoe de initiatiefnemer er voor zorgt dat schade aan beschermde soorten tot een minimum beperkt blijft, welke mitigerende en compenserende maatregelen nodig zijn, dat alternatieven ontbreken en aan welk wettelijk belang wordt voldaan en dat de staat van instandhouding van de betreffende soort niet in gevaar komt. De verboden, bedoeld in de artikelen 3.1, 3.2, zesde lid, 3.5, 3.6 tweede lid, of 3.10, en de krachtens artikel 3.11, eerste lid, geldende verplichting tot melding, zijn niet van toepassing op handelingen die zijn beschreven in en aantoonbaar worden uitgevoerd overeenkomstig een door Onze Minister goedgekeurde gedragscode.

Opzettelijk doden

Een gedragscode is geen vrijstelling voor het opzettelijk doden van individuen van beschermde soorten. Indien er tijdens het zorgvuldig handelen maatregelen zijn getroffen om doden te voorkomen, is er geen sprake van opzettelijk doden.

1.2.2 Omgevingswet

De Wet natuurbescherming (Wnb) gaat over in de Omgevingswet. De inhoud van de Wnb wordt overgenomen in de nieuwe wet. De Omgevingswet is momenteel nog niet van kracht. De verwachting is dat de nieuwe wet ingaat in 2023. De Omgevingswet heeft geen consequenties voor het gebruik en implementatie van de gedragscode Stadswerk, omdat de GC op dusdanige wijze is opgesteld dat deze is voorbereid op de Omgevingswet (zie ook paragraaf 1.5 uit de GC; Stadswerk, 2020a).

1.2.3 Gedragscode Soortbescherming gemeenten van Stadswerk

De GC Stadswerk is specifiek bedoeld voor het zorgvuldig handelen bij het voorbereiden en uitvoeren van werkzaamheden op plaatsen met beschermde soorten. De werkzaamheden dienen te vallen onder ruimtelijke ontwikkeling of inrichting (RO) of onder bestendig beheer of onderhoud (BB),

zie artikel 3.31 lid 1 in de Wet natuurbescherming. Soortbescherming op een werklocatie dient volgens dit artikel op een passende wijze invulling te krijgen. De GC Stadswerk voorziet daarin op twee manieren:

- **Wettelijke borging:** een door de Minister goedgekeurde gedragscode is een in de wet beschreven juridisch instrument voor het aantoonbaar zorgvuldig handelen op locaties met beschermde soorten. De GC Stadswerk is op 4 december 2020 definitief goedgekeurd en is geldig tot 1 juni 2023.
- **Praktische borging:** De GC Stadswerk beschrijft hoe het zorgvuldig handelen specifiek en aantoonbaar dient te worden ingevuld. Omdat er binnen de meeste gemeenten een duidelijke organisatorische scheiding is, tussen het werkproces “ruimtelijke ontwikkeling of inrichting” en het werkproces “bestendig beheer of onderhoud”, zijn deze processen in deze gedragscode in twee aparte delen uitgewerkt.

Inzet GC Stadswerk ruimtelijke ontwikkelingen of inrichtingen

De GC Stadswerk is alleen inzetbaar voor kleinschalige ruimtelijke ontwikkelingen of inrichtingen. De omvang van het project dient te passen binnen de afgesproken reikwijdte (zie ook bijlage 3 in GC Stadswerk). Ruimtelijke ontwikkelingen die plaats vinden op zee en/of op terreinen die zijn aangewezen als kwalificerend habitattypen in Natura 2000- gebied, vallen buiten de reikwijdte van de GC Stadswerk. Werkzaamheden aan of ten behoeve van infrastructuur binnen deze gebieden vallen wel onder het inzetbereik van de gedragscode. Dit deel van de GC Stadswerk is niet van toepassing in de gemeente Hoogeveen en wordt verder in deze leidraad dan ook niet behandeld.

Inzet GC Stadswerk bestendig beheer of onderhoud

De GC Stadswerk is alleen inzetbaar voor werkzaamheden waarbij de bestaande situatie behouden blijft. Bestendig beheer dat plaats vindt op zee en/of op terreinen die zijn aangewezen als kwalificerend habitattypen in Natura 2000-gebieden, vallen buiten de reikwijdte van deze gedragscode. Werkzaamheden aan of ten behoeve van infrastructuur binnen deze gebieden vallen wel onder het inzetbereik van de gedragscode.

Een verder detaillering van toepasbaarheid, inzetbaarheid en reikwijdte is opgenomen in bijlage 3 en is gebaseerd op de informatie uit de Gedragscode Stadswerk (Koninklijke Vereniging Stadswerk Nederland, 2020a) en het bijbehorende handboek (Koninklijke Vereniging Stadswerk Nederland, 2020b).

1.2.4 Toepassingsverklaring

De inzet van de Stadswerk gedragscode raakt verschillende werkprocessen binnen SWO in de gemeente Hoogeveen. Het is dan ook belangrijk om deze inzet voor de gehele gemeente vast te stellen. Organisaties die de GC Stadswerk willen gebruiken dienen de toepassing ervan bestuurlijk of op directieniveau vast te stellen en te implementeren in de werkprocessen. De processen en maatregelen in de gedragscode vormen de basis voor zorgvuldig handelen in alle voorkomende situaties.

2. Procesmatige borging

2.1 Nulmeting

Hieronder volgt een puntsgewijs overzicht van in de nulmeting geïnventariseerde procesmatige stappen die nodig zijn voor een correcte, complete en vloeiende implementatie van de nieuwe gedragscode. In opvolgende paragrafen wordt er dieper in gegaan op onderstaande stappen en wordt beschreven aan welke eisen voldaan moet worden om te werken conform GC. In hoofdstuk 3 wordt een samenvatting gegeven van actiepunten.

- Essentieel is om direct vanaf het begin duidelijkheid te geven over wat, wanneer en waar nodig is. Daarbij is het zaak dat een duidelijke rolverdeling wordt ingericht binnen SWO waarbij personen verantwoordelijk worden gesteld voor concrete acties en taken.
- Certificering: Verzorgen van de juiste certificaten voor de juiste mensen.
- Inrichten archivering. De toepassing van de nieuwe gedragscode (EWP's) moet goed gedocumenteerd worden. In de gedragscode is voorzien in de wijze waarop dit moet gebeuren. De documenten moeten tot vijf jaar na afloop van een activiteit worden gearchiveerd.
- Inrichten (digitale) omgeving voor borging flora- en faunadata: Binnen deze digitale omgeving kan flora en fauna worden toegevoegd en worden geraadpleegd. Aan te raden is om data digitaal in te winnen in het veld.
- De GC Stadswerk schrijft een monitoringsplicht voor: Vanuit ecologisch perspectief is vooral de vraag relevant of de toegepaste maatregelen tijdens de werkzaamheden het gewenste effect gehad hebben op de beschermde soorten. Voor de monitoring moet daarom de populatie(s) van de beschermde soorten en de effectiviteit van de uitgevoerde maatregelen worden gemonitord door een ecologisch deskundige. Dit gebeurt bij minimaal één activiteit per jaar (bijvoorbeeld maaien van bermen).
- Opstellen van een EWP per beheeractiviteit/-categorie. Vooruitlopend op de uitvoering moeten ecologische werkprotocollen worden opgesteld om de praktische uitvoering in relatie tot de voorschriften uit de GC Stadswerk uit te werken.
- Van toepassing verklaren van de GC Stadswerk: Op het moment van schrijven is de nieuwe gedragscode nog niet van toepassing verklaard binnen de gemeente. Door een college- of raadsbesluit kan deze van toepassing worden verklaard.

2.2 Verantwoordelijkheden en Certificering

2.2.1 Functies en verantwoordelijkheden

Essentieel is om direct vanaf het begin duidelijkheid te geven over wat, wanneer en waar nodig is. Daarbij is het zaak dat een duidelijke rolverdeling wordt ingericht waarbij functies verantwoordelijk worden gesteld voor concrete acties in het kader van de GC. Hieronder volgt een overzicht van de

huidige functies binnen SWO (zie tabel 2.1). Voor iedere functie is er raakvlak met natuur (m.u.v. teamleiders). Hieronder wordt per functie een korte beschrijving gegeven van taken (behorende bij een functie) in relatie tot de GC Stadswerk. Binnen elk team moet dat takenpakket geborgd zijn.

Tabel 2.1 *Overzicht huidige functies binnen SWO (gemeente Hoogeveen).*

Functie
Flora & fauna inspecteur
Flora & fauna controleur
Beleidsmedewerker
Werkvoorbereider
Teamleider*
Werkbegeleider
Toezichthouder
Voorman
Medewerker
Wijkbeheerders

* Komt niet in aanraking met het zorgvuldig inventariseren en handelen conform GC.

Flora & fauna inspecteur

- De flora- en fauna-inspecteur is ter zake kundig in het aantonen of uitsluiten van het gebruik van rust- en voortplantingsplaatsen. Deze persoon kan soortspecifieke inventarisaties verrichten.
- Kan het type en het gebruik van rust- en voortplantingsplaatsen vaststellen en kan de rust- en voortplantingsplaatsen aan een specifieke soort koppelen.
- Kan specifieke inspectie middelen op een juiste wijze inzetten, zoals bijvoorbeeld een life trap of batdetector.
- Maakt gebruik van gestandaardiseerde en erkende inventarisatie methoden zoals beschreven in kennisdocumenten soortenbescherming van BIJ12 (zie website BIJ12) en het Nederlands soortenregister.
- Kan natuurwetgeving in combinatie met de contractdocumenten/ werkplannen vertalen naar een ecologisch werkprotocol: o.a. het uitvoeren van een risicoanalyse en het uitwerken van het risicomangement op basis van de maatregelcatalogus uit de GC Stadswerk.
- Inclusief de verantwoordelijkheden van de flora & faunacontroleur, beleidsmedewerkers en werkvoorbereiders (zie hieronder).

Flora & fauna controleur

- Is ter zake kundig in het lokaliseren van rust- en voortplantingsplaatsen. Deze persoon kan de verkennende inventarisatie in het terrein verrichten.
- Heeft kennis van rust- en voortplantingsplaatsen van beschermde soorten die veel voorkomen in groenvoorzieningen, water, gebouwen, nutsvoorzieningen, e.d.
- Kan rust- en voortplantingsplaatsen van (beschermde) flora en fauna op basis van geluid en visueel waarnemen, opsporen (lokaliseren) en koppelen aan een soortgroep.
- Kan de gegevens op een juiste wijze registreren.
- Maakt gebruik van gestandaardiseerde/verkennde inventarisatie methoden.
- Inclusief de verantwoordelijkheden van de beleidsmedewerkers en werkvoorbereiders (zie hieronder).

Beleidsmedewerkers en werkvoorbereiders

- Kan de soortbescherming conform de GC Stadswerk verwerken in een contract (bv. RAW-bestek) of werkplan.
- Heeft kennis van beschermende maatregelen en zorgvuldig handelen.
- Heeft voor het zorgvuldig handelen conform de GC Stadswerk, soortspecifieke kennis van mogelijk aanwezige beschermde flora en fauna en hun levenswijze.

- Heeft inzicht in de seizoensverschillen met betrekking tot groeiplaatsen en het gebruik van rust- en voortplantingsplaatsen van beschermde soorten.
- Inclusief de verantwoordelijkheden van de toezichthouders, werkbegeleiders en voormannen (zie hieronder).

Toezichthouders, werkbegeleiders en voormannen

- Kan voor het zorgvuldig handelen conform de GC Stadswerk, beschermde flora en fauna en hun groeiplaatsen of rust- en voortplantingsplaatsen herkennen.
- Kan risicomanagement uitvoeren en aansturen, o.a. verzorgen werkinstructies op basis van een ecologisch werkprotocol.
- Kan toetsen of er volgens de GC Stadswerk en het ecologisch werkprotocol wordt gewerkt (er zorgvuldig wordt gehandeld).
- Kan relevante gegevens registreren en terugkoppelen.
- Inclusief de verantwoordelijkheden van de medewerkers en wijkbeheerders (zie hieronder).

Medewerkers en wijkbeheerders

- Kan beschermde flora en fauna en hun groeiplaatsen en rust- en voortplantingsplaatsen herkennen.
- Kan zorgvuldig handelen op basis van werkinstructies uit een ecologisch werkprotocol, dit betreft het toepassen van zorgvuldige werktechnieken en beschermende maatregelen.
- Kan relevante informatie over flora en fauna terugkoppelen met de toezichthouders, werkbegeleiders en voormannen.

2.2.2 Certificering binnen SWO

Een ieder die in aanraking komt met het zorgvuldig handelen conform gedragscode/ groenbeheer/ natuurbeheer, moet in het bezit zijn van de kennis en certificering behorende bij de functie (voor functie en benodigde kennisniveau zie tabel 2.2). Het is een vereiste uit de GC om de juiste functies/ personen te voorzien van de correcte certificering passend bij de taken en verantwoordelijkheden van die functie/ persoon (zie paragraaf 2.2.1).

Tabel 2.2 Overzicht benodigde certificaten per functie/ rol om de verantwoordelijkheden te mogen dragen.

Functie	Benodigde cursus/ certificaat
Flora & fauna inspecteur	Niveau 3 Wet natuurbescherming en Flora & fauna controleur & inspecteur
Flora & fauna controleur	Niveau 3 Wet natuurbescherming en Flora & fauna controleur
Beleidsmedewerker	Niveau 3 Wet natuurbescherming
Werkvoorbereider	Niveau 3 Wet natuurbescherming
Teamleider	Niveau 2 Wet natuurbescherming
Werkbegeleider	Niveau 2 Wet natuurbescherming
Toezichthouder	Niveau 2 Wet natuurbescherming
Voorman	Niveau 2 Wet natuurbescherming
Medewerker	Niveau 1 Wet natuurbescherming
Wijkbeheerders	Niveau 1 Wet natuurbescherming

2.3 Archivering & registratie

2.3.1 *Archivering contractdossiers*

De toepassing van GC Stadswerk moet goed gedocumenteerd worden. Contractdossiers en/ of werkplannen inclusief het ecologisch werkprotocol moeten tot vijf jaar na afloop van een activiteit worden gearhiveerd. Archivering kan zowel analoog als digitaal plaatsvinden.

2.3.2 *Registratie inventarisatiegegevens*

Ontsluiting van data is nodig voor zowel beleidsmakers en werkvoorbereiders als voormannen, werkbegeleiders en medewerkers, zodat snel kan worden beoordeeld of de aanvraag effecten op soorten, biotopen en leefgebieden kan hebben. Het is noodzakelijk om een digitale omgeving in te richten voor de borging van flora- en fauna gegevens. Het gaat hierbij om de vastlegging van soortgegevens, aangetroffen nesten, burchten, holen, exemplaren etc. Na verloop van tijd ontstaat zo een steeds completer overzicht van de verspreiding van beschermde flora en fauna binnen de gemeentegrenzen. Het inventariseren en registreren van eigen data vraagt om een consequente invoer en beheer gedurende meerdere jaren. Er dient iemand verantwoordelijk te worden gesteld voor de borging van invoer en beheer.

2.3.3 *Monitoring en evaluatie*

De GC Stadswerk schrijft een monitoringsplicht voor: Vanuit ecologisch perspectief is vooral de vraag relevant of de toegepaste maatregelen tijdens de werkzaamheden het gewenste effect gehad hebben op de beschermde soorten. Voor de monitoring moet daarom de populatie(s) van de beschermde soorten en de effectiviteit van de uitgevoerde maatregelen worden gemonitord. De monitoring kan plaatsvinden door eenmaal per jaar bekende verspreidingsgegevens in het veld te controleren en te registreren door een ecooloog, of door de flora & fauna controleur.

In bijlage 2 van deze leidraad is een formulier opgenomen om de gevraagde informatie vast te leggen. De ingevulde formulieren dienen jaarlijks te worden opgestuurd naar Stadswerk (info@stadswerk.nl) onder vermelding van 'Formulier gedragscode'.

2.4 Van toepassing verklaren GC

2.4.1 *Toepassingsverklaring*

Op het moment van schrijven is de GC Stadswerk nog niet van toepassing verklaard. Door een college- of raadsbesluit kan deze van toepassing worden verklaard. Het streven is om per 1 juni 2023 volledig te werken volgens de gedragscode. Om op die manier direct ook mee te liften op de overgang naar de omgevingswet.

2.5 Ecologisch werkprotocol

2.5.1 *Inleiding*

Een ecologisch werkprotocol (EWP) vormt de opdracht-specifieke uitwerking van de GC. Een EWP beschrijft de voorzorgsmaatregelen die getroffen moeten worden om de functionaliteit van de voortplanting- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van beschermde soorten te borgen tijdens

uitvoering van de geplande werkzaamheden. Enkele uitgangspunten die gelden ten aanzien van een EWP:

- Iedereen die bij de uitvoering van de werkzaamheden betrokken is en door zijn of haar handelen de Wet natuurbescherming kan overtreden, dient op de hoogte te zijn van de inhoud van het EWP.
- Er dient aantoonbaar te worden gewerkt conform het EWP. In de praktijk betekent dit dat een ecologisch logboek wordt bijgehouden. In het logboek worden de activiteiten en de naleving van de voorschriften ingevuld.
- Eventuele afwijkingen op het EWP worden, na overleg met een ecologisch deskundige, ook in het logboek benoemd. Bovendien worden de toegepaste voorzorgsmaatregelen beschreven (datum, verrichte handelingen en dergelijke).
- Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient het EWP met logboek op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.

De ecologische werkprotocollen worden separaat van deze leidraad uitgewerkt.

2.5.2 Opzet ecologisch werkprotocol

De relevante maatregelen voor zorgvuldig handelen moeten in een ecologisch werkprotocol worden opgenomen. Dit ecologisch werkprotocol moet op de locatie waar de werkzaamheden worden uitgevoerd aanwezig zijn en bekend zijn onder werknemers die betrokken zijn bij de werkzaamheden. Werkzaamheden moeten volgens dit protocol uitgevoerd worden. Het ecologisch werkprotocol is onderdeel van het werkplan/ contract en betreft de technische uitwerking van het werk in relatie tot de GC Stadswerk, gericht op het aantoonbaar zorgvuldig handelen en realiseren van de werkzaamheden. De eisen aan het ecologisch werkprotocol staan voor Bestendig Beheer en Onderhoud beschreven in paragraaf 5.4.4 van de gedragscode.

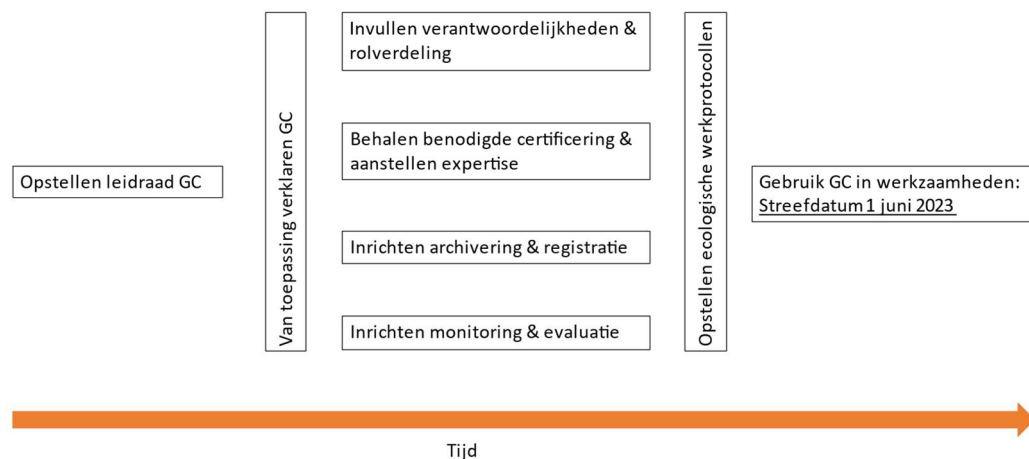
2.5.3 Opstellen EWP bij uitbesteden

De gemeente Hoogeveen stelt zelf het ecologisch werkprotocol op wanneer beheer & onderhoud werkzaamheden worden uitbesteed aan een aannemende partij.

3. Implementatie

3.1 Stappenplan in tijd

Hieronder is een schematische weergave (figuur 2.1) opgenomen van de bovenstaande stappen in de tijd voor een zorgvuldige en correcte procesmatige implementatie van de GC Stadswerk.

Figuur 3.1 Schematische weergave stappenplan in de tijd voor procesmatige implementatie GC Stadswerk.

3.2 Actiepunten

3.2.1 Bewustwording en draagvlak

Naast het vaststellen van de GC dient de het werken conform GC structureel te worden ingebed in de organisatie. Het implementeren van en werken met de GC vraagt bereidheid en inzet van iedereen binnen de organisatie die met de GC in aanraking komt. Een succesvolle implementatie en een prettige, praktische werkbaarheid hangt af van infrastructuur, facilitering en opleiding binnen de organisatie. Om dit doel te bereiken wordt ingezet op het creëren van bewustwording en draagvlak. Dit wordt o.a. bereikt door verschillende teams te betrekken bij het opstellen van deze leidraad (o.a. het management team) en daarnaast door middel van een jaarlijkse toolboxmeeting kennis op peil te houden.

3.2.2 Toepassingsverklaring

- > Vaststellen van de toepassing van de GC Stadswerk als instrument voor zorgvuldig inventariseren en handelen in combinatie met natuur-inclusief handelen door SWO in de gemeente Hoogeveen.

3.2.3 Functies en verantwoordelijkheden

Algemeen

- > Invullen van regelmatige evaluatie, ook voor wat betreft de communicatielijnen, stuur bij waar nodig. Dit verhoogt het draagvlak om met de gedragscode te werken en voorkomt fouten.
- > Indien zich grotere fouten voordoen, meldt dit bij bevoegd gezag. Dit voorkomt escalatie en eventuele rechtsvervolgning.

Verantwoordelijkheden & certificering SWO

- > Verzorgen van de juiste certificering per rol/ functie.
- > Nieuwe medewerkers moeten de juiste certificering behalen, afhankelijk van de functie.

3.2.4 Archivering & registratie

- > Inrichten van een archiveringsstelsel voor contractdossiers, werkplannen en het bijbehorende ecologische werkprotocol. Documenten moeten tot vijf jaar na afronding van de activiteit worden bewaard.
- > Inrichten van de registratie van inventarisatiegegevens.
- > Instrueren van de relevante medewerkers over het gebruik, toepassing en verantwoordelijkheid ten aanzien van het bijhouden, invoeren en raadplegen van inventarisatiegegevens in de NDFP.

3.2.5 Monitoring en evaluatie

- > Het inrichten van een jaarlijkse veldinventarisatie om verspreidingsgegevens binnen de gemeentegrenzen van Hoogeveen actueel te houden en de gegevens te registreren. Daarnaast is een actueel beeld van de verspreiding van beschermde soorten binnen de gemeentegrenzen noodzakelijk t.b.v. de monitoringsplicht. Tevens kan deze inventarisatie dienen als basis voor de jaarlijkse actualisatie van EWP's, mits de inventarisatie wordt uitgevoerd in het hele werkgebied.
- > Het formulier in bijlage 2 van deze leidraad moet worden ingevuld en jaarlijks worden opgestuurd naar Stadswerk (info@stadswerk.nl) onder vermelding van 'Formulier gedragscode'. De monitoringsplicht uit de GC Stadswerk moet schriftelijk worden vastgelegd voor minimaal één activiteit per jaar (bijvoorbeeld maaien van bermen).

3.2.6 Ecologisch werkprotocol

- > Er dienen ecologische werkprotocollen te worden opgesteld om zorgvuldig handelen tijdens de uitvoering te kunnen borgen.

Verantwoordelijkheden bij uitbesteding

- > Maak duidelijke afspraken met uitvoerende partijen, vooral wanneer gewerkt wordt met aannemers.
- > Stel de opgestelde ecologische werkprotocollen beschikbaar bij aanbesteding.

> Creëer bewustzijn bij de uitvoerende partij voor mogelijke risico's van bepaalde beheermaatregelen (zowel in ruimte als in tijd) in relatie tot (mogelijke) schade aan aanwezige beschermde soorten of hun leefmilieu.

Alle betrokkenen bij de werkzaamheden op locaties met beschermde soorten dienen aantoonbaar volgens de voorwaarden uit het ecologisch werkprotocol te werken. Dit betekent in de praktijk dat de volgende punten zijn geregeld:

- Het ecologisch werkprotocol is aanwezig op de werklocatie om te kunnen overhandigen in het geval van handhaving.
- Het ecologisch werkprotocol wordt uitgewerkt in werkinstructies. De opdeling in meerdere instructies (toolbox) gebeurt op basis van planning, locatie en activiteit en is toegespitst op de correcte doelgroep.
- Medewerkers in het veld hebben een instructie (toolbox) zorgvuldig handelen gekregen en dienen conform de verstrekte werkinstructie te werken.
- Indien er in de praktijk een afwijking ten opzichte van de voorgenomen aanpak en bekende soorten wordt vastgesteld, dient dit teruggekoppeld te worden conform het ecologisch werkprotocol. Dit wordt opgenomen in een ecologisch logboek als bijlage bij het ecologisch werkprotocol.
- Na afronding van de werkzaamheden worden tijdelijke voorzieningen zoals markeringen verwijderd.
- Jaarlijks vinden meerdere evaluatie momenten plaats om het functioneren en de effectiviteit van een ecologisch werkprotocol te bespreken.
- Het contractdossier inclusief ecologisch werkprotocol wordt minimaal vijf jaar gearchiveerd in het daarvoor bestemde archiveringssysteem.

Geraadpleegde bronnen

Literatuur

Koninklijke Vereniging Stadswerk Nederland (2020a). Gedragscode soortbescherming gemeenten voor ruimtelijke ontwikkeling of inrichting en bestendig beheer of onderhoud. Goedgekeurd op 4 december 2020 en geldig tot 1 juni 2023. Versie, definitief.

Koninklijke Vereniging Stadswerk Nederland (2020b). Handboek soortbescherming. Handleiding zorgvuldig handelen. Versie, 17 december 2020.

NDFF (2022). Nationale Databank Flora en Fauna (<https://www.ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal/>). Laatst geraadpleegd oktober 2022.

Bijlagen

Bijlage 1

Lijst beschermde soorten

Betreft een kopie van bijlage 2 van de GC Stadswerk (Koninklijke Vereniging Stadswerk Nederland, 2020a).

BIJLAGE 2 – Reikwijdte soorten gedragscode

In deze bijlage is per specifiek beschermde soort uitgewerkt op welke wijze het zorgvuldig handelen ingevuld dient te worden. De soorten zijn uitgewerkt in 2 lijsten:

- Soortenlijst A: beschermde soorten anders dan vogels.
- Soortenlijst B: vogels.

In Soortenlijst A is de volgende informatie opgenomen:

Soortnaam: Soortenlijst RVO (brochure 'Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen'⁵) en aangevuld met Rode Lijstsoorten

Status RL: beleidsstatus Rode lijst van zware naar lichte status (peildatum november 2020):

- VN: Verdwenen uit Nederland.
- EB: Ernstig bedreigd.
- BE: Bedreigd.
- KW: Kwetsbaar.
- GE: Gevoelig.
- NA: van die soort/soortgroep bestaat geen Rode lijst/vermelding.

Wet natuurbescherming: waar staat de bescherming in de wet uitgewerkt.

- Paragraaf 3.2: Europees beschermde Habitatrichtlijn soort.
- Paragraaf 3.3: Nationaal beschermde soort.

HR, bijlage: volgens welke bijlage van de Europese Habitatrichtlijn is de soort beschermd.

R&V: hoe gebruikt de soort de rust- of voortplantingsplaats:

1. Vaste groeiplaats of rust- of voortplantingsplaats jaarrond in gebruik.
2. Vaste rust- of voortplantingsplaats tijdelijk in gebruik.
3. Tijdelijke rust- of voortplantingsplaats.
4. Leefgebied, jaarrond in gebruik

Inzet gedragscode: Bij bestendig beheer en onderhoud mogen bij alle soorten de verboden beperkt worden overtreden. Voor ruimtelijke ontwikkeling of inrichting mogen slechts bij bepaalde soorten de verboden beperkt worden overtreden (zie § 2.2). Dan staat er in de tabel "beperken". Dit is bepaald op basis van de volgende criteria (relevante criteria zijn per soort vermeld in de lijst):

Beperken: Soort is opgenomen in de met RVO afgestemde reikwijdte.

Beperken*: In deze gedragscode staan maatregelen opgenomen voor een aantal soorten die onder artikel 3.31 van de Regeling natuurbescherming zijn vrijgesteld maar die in enkele provincies een beschermde status genieten. De maatregelen voor deze soorten gelden enkel in de betreffende provincies (peildatum lijst 1 april 2020).

Omdat het provincies vrijstaat hun verordeningen te wijzigen kunnen er wijzigingen in bovenstaande lijst optreden. Dus controleer de actuele provinciale verordening.

Voorkomen: Bij alle overige soorten moet het overtreden van de verboden worden voorkomen. Hiervoor kan deze gedragscode worden ingezet.

NVT: De gedragscode is niet inzetbaar voor deze soort (bron: RVO).

⁵ [Versie 1.3 december 2016](#), Ministerie van Economische Zaken

NVT* Deze soorten komen alleen voor binnen aangewezen habitattypen in Natura 2000-gebieden. Worden deze soorten buiten deze gebieden aangetroffen, dan moet schade worden voorkomen.

Vrijgesteld: Dit betreft in alle provincies vrijgestelde soort op basis van de situatie per 1 april 2020. Indien deze vrijstelling niet voorziet in het mogen overtreden van het verbod bij de uit te voeren handeling, is beperken op basis van deze gedragscode mogelijk. Aanvullend is de gedragscode inzetbaar ten behoeve van invulling van de zorgplicht.

Soortenlijst A: beschermde soorten anders dan vogels						
	Soortnaam	Status RL	Wet natuurbescherming	HR, bijlage	R&V	Inzet gedragscode
ZOOGDIEREN (excl vleermuizen)						
1	Aardmuis		Ja, paragraaf 3.3		4	Vrijgesteld
2	Bever		Ja, paragraaf 3.2	II & IV	1	Voorkomen
3	Boommarter		Ja, paragraaf 3.3	V	1	Voorkomen
4	Bosmuis		Ja, paragraaf 3.3		4	Vrijgesteld
5	Bruinvis		Ja, paragraaf 3.2			Nvt
6	Bunzing	KW	Ja, paragraaf 3.3	V	3	Beperken* ⁶
7	Damhert		Ja, paragraaf 3.3		4	Voorkomen
8	Das		Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
9	Dwergmuis		Ja, paragraaf 3.3		3	Vrijgesteld
10	Dwergspitsmuis		Ja, paragraaf 3.3		4	Vrijgesteld
11	Edelhert		Ja, paragraaf 3.3		4	Voorkomen
12	Eekhoorn		Ja, paragraaf 3.3		3	Beperken
13	Egel		Ja, paragraaf 3.3		3	Beperken*
14	Eikelmuis	EB	Ja, paragraaf 3.3		3	Voorkomen
15	Euraziatische lynx	NA	Ja, paragraaf 3.2	IV	1	Nvt
16	Gewone bosspitsmuis		Ja, paragraaf 3.3		4	Voorkomen
17	Gewone dolfijn	NA	Ja, paragraaf 3.2	IV		Nvt
18	Gewone zeehond	KW	Ja, paragraaf 3.3		4	Voorkomen
19	Haas	GE	Ja, paragraaf 3.3		4	Vrijgesteld
20	Hamster	EB	Ja, paragraaf 3.2	IV	4	Nvt
21	Hazelmuis	BE	Ja, paragraaf 3.2	IV	3	Voorkomen
22	Hermelijn	KW	Ja, paragraaf 3.3		2	Beperken*
23	Grijze zeehond		Ja, paragraaf 3.3		4	Voorkomen
24	Grote bosmuis		Ja, paragraaf 3.3		4	Voorkomen
25	Huisspitsmuis		Ja, paragraaf 3.3		4	Vrijgesteld
26	Konijn	GE	Ja, paragraaf 3.3		1	Vrijgesteld
27	Molmuis		Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
28	Noordse woelmuis	KW	Ja, paragraaf 3.2	II & IV	1	Voorkomen

⁶ * Check de provinciale verordening van de provincie waarin het werk wordt uitgevoerd of deze soort wel of niet is vrijgesteld voor de betreffende handelingen en te overtreden verboden. Indien deze vrijstelling hierin niet voorziet geldt beperken op basis van deze gedragscode.

Soortenlijst A: beschermde soorten anders dan vogels

	Soortnaam	Status RL	Wet natuur- bescherming	HR, bijlage	R&V	Inzet gedragscode
29	Ondergrondse woelmuis		Ja, paragraaf 3.3		V	Beperken* ⁷
30	Otter		Ja, paragraaf 3.2	II & IV	2	Voorkomen
31	Ree		Ja, paragraaf 3.3		4	Beperken*
32	Rosse woelmuis		Ja, paragraaf 3.3		1	Vrijgesteld
33	Steenmarter		Ja, paragraaf 3.3		2	Beperken
34	Tuimelaar	VN	Ja, paragraaf 3.2	IV		Nvt
35	Tweekleurige bosspitsmuis		Ja, paragraaf 3.3		4	Beperken*
36	Veldmuis		Ja, paragraaf 3.3		4	Vrijgesteld
37	Veldspitsmuis	KW	Ja, paragraaf 3.3		4	Voorkomen
38	Vos		Ja, paragraaf 3.3		1	Vrijgesteld
39	Waterspitsmuis		Ja, paragraaf 3.3		4	Voorkomen
40	Wezel	GE	Ja, paragraaf 3.3		2	Beperken*
41	Wild zwijn		Ja, paragraaf 3.3		3	Voorkomen
42	Wilde kat	NA	Ja, paragraaf 3.2	IV	1	Nvt
43	Witflankdolfijn	NA	Ja, paragraaf 3.2	IV		Nvt
44	Witsnuitdolfijn	NA	Ja, paragraaf 3.2	IV		Nvt
45	Woelrat		Ja, paragraaf 3.3		1	Vrijgesteld
46	Wolf		Ja, paragraaf 3.2	IV	1	Nvt
	VLEERMUIZEN					
1	Gewone baardvleermuis		Ja, paragraaf 3.2	IV	2	Voorkomen
2	Bechsteins vleermuis	GE	Ja, paragraaf 3.2	II & IV	2	Nvt
3	Bosvleermuis	GE	Ja, paragraaf 3.2	IV	2	Voorkomen
4	Brandts vleermuis	NA	Ja, paragraaf 3.2	IV	2	Voorkomen
5	Franjestaart		Ja, paragraaf 3.2	IV	2	Voorkomen
6	Gewone dwergvleermuis		Ja, paragraaf 3.2	IV	2	Beperken
7	Gewone grootoorvleermuis		Ja, paragraaf 3.2	IV	2	Beperken
8	Grijze grootoorvleermuis		Ja, paragraaf 3.2	IV	2	Voorkomen
9	Grote hoefijzerneus	NA	Ja, paragraaf 3.2	IV	2	Nvt
10	Grote rosse vleermuis	NA	Ja, paragraaf 3.2	IV	2	Nvt
11	Ingekorven vleermuis	GE	Ja, paragraaf 3.2	II & IV	2	Voorkomen
12	Kleine dwergvleermuis	NA	Ja, paragraaf 3.2	II & IV	2	Voorkomen
13	Kleine hoefijzerneus	VN	Ja, paragraaf 3.2	II & IV		Nvt
14	Laatvlieger	KW	Ja, paragraaf 3.2	IV	2	Voorkomen
15	Meervleermuis		Ja, paragraaf 3.2	II & IV	2	Voorkomen
16	Mopsvleermuis	NA	Ja, paragraaf 3.2	II & IV	2	Nvt
17	Noordse vleermuis	NA	Ja, paragraaf 3.2	II & IV	2	Nvt
18	Rosse vleermuis	NA	Ja, paragraaf 3.2	IV	1	Beperken

⁷ * Check de provinciale verordening van de provincie waarin het werk wordt uitgevoerd of deze soort wel of niet is vrijgesteld voor de betreffende handelingen en te overtreden verboden. Indien deze vrijstelling hierin niet voorziet, geldt beperken op basis van deze gedragscode.

Soortenlijst A: beschermde soorten anders dan vogels						
	Soortnaam	Status RL	Wet natuur- bescherming	HR, bijlage	R&V	Inzet gedragscode
19	Ruige dwergvleermuis		Ja, paragraaf 3.2	IV	2	Beperken
20	Tweekleurige vleermuis	GE	Ja, paragraaf 3.2	IV	2	Voorkomen
21	Vale vleermuis	VN	Ja, paragraaf 3.2	II & IV		Nvt
22	Watervleermuis		Ja, paragraaf 3.2	IV	2	Voorkomen
	REPTIELEN					
1	Adder	KW	Ja, paragraaf 3.3		4	Voorkomen
2	Gladde slang	BE	Ja, paragraaf 3.2	IV	4	Voorkomen
3	Hazelworm		Ja, paragraaf 3.3		4	Beperken
4	Levendbarende hagedis	GE	Ja, paragraaf 3.3		4	Beperken
5	Muurhagedis	EB	Ja, paragraaf 3.2	IV	4	Nvt
6	Ringslang	KW	Ja, paragraaf 3.3		2	Beperken
7	Zandhagedis	KW	Ja, paragraaf 3.2	IV	4	Beperken
	AMFIBIEEN					
1	Alpenwatersalamander		Ja, paragraaf 3.3		4	Beperken
2	Bastaardkikker		Ja, paragraaf 3.3	V	4	Vrijgesteld
3	Boomkikker	BE	Ja, paragraaf 3.2	IV	4	Voorkomen
4	Bruine kikker		Ja, paragraaf 3.3	V	4	Vrijgesteld
5	Geelbuikvuurpad	EB	Ja, paragraaf 3.2	II & IV	4	Nvt
6	Gewone pad		Ja, paragraaf 3.3		4	Vrijgesteld
7	Heikikker		Ja, paragraaf 3.2	IV	4	Beperken
8	Kamsalamander	KW	Ja, paragraaf 3.2	II & IV	4	Voorkomen
9	Kleine watersalamander		Ja, paragraaf 3.3		4	Vrijgesteld
10	Knoflookpad	BE	Ja, paragraaf 3.2	IV	4	Voorkomen
11	Meerkikker		Ja, paragraaf 3.3	V	4	Vrijgesteld
12	Poelkikker		Ja, paragraaf 3.2	IV	4	Beperken
13	Rugstreepad	GE	Ja, paragraaf 3.2	IV	4	Beperken
14	Vinpootsalamander	KW	Ja, paragraaf 3.3		4	Beperken
15	Vroedmeesterpad	KW	Ja, paragraaf 3.2	IV	4	Voorkomen
16	Vuursalamander	BE	Ja, paragraaf 3.3		4	Nvt
	VLINDERS					
1	Aardbeivlinder	BE	Ja, paragraaf 3.3		4	Nvt*
2	Bosparelmoervlinder	EB	Ja, paragraaf 3.3		4	Nvt*
3	Bruin dikkopje	EB	Ja, paragraaf 3.3		4	Nvt*
4	Bruine eikenpage	BE	Ja, paragraaf 3.3		4	Voorkomen
5	Donker pimpernelblauwtje	EB	Ja, paragraaf 3.2	IV	4	Nvt
6	Duinparelmoervlinder	BE	Ja, paragraaf 3.3		4	Nvt*
7	Gentiaanblauwtje	BE	Ja, paragraaf 3.3		4	Nvt*
8	Grote parelmoervlinder	EB	Ja, paragraaf 3.3		4	Nvt*
9	Grote vos	EB	Ja, paragraaf 3.3		4	Voorkomen

Soortenlijst A: beschermde soorten anders dan vogels

	Soortnaam	Status RL	Wet natuur- bescherming	HR, bijlage	R&V	Inzet gedragscode
10	Grote vuurvliender	EB	Ja, paragraaf 3.2	II & IV	4	Nvt*
11	Grote weerschijnvliender	EB	Ja, paragraaf 3.3		4	Voorkomen
12	Iepenpage	EB	Ja, paragraaf 3.3		4	Voorkomen
13	Kleine heivliender	EB	Ja, paragraaf 3.3		4	Nvt
14	Kleine ijsvogelvliender	BE	Ja, paragraaf 3.3		4	Voorkomen
15	Kommavliender	BE	Ja, paragraaf 3.3		4	Voorkomen
16	Moerasparelmoervliender	VN	Ja, paragraaf 3.2	II	4	Nvt
17	Pimpernelblauwtje	EB	Ja, paragraaf 3.2	II & IV	4	Nvt
18	Sleedoorpage	BE	Ja, paragraaf 3.3		4	Voorkomen
19	Spiegeldikkopje	BE	Ja, paragraaf 3.3		4	Nvt*
20	Teunisbloempijlstaart		Ja, paragraaf 3.2	IV	4	Voorkomen
21	Tijmblauwtje	VN	Ja, paragraaf 3.2	IV	4	Nvt
22	Veenbesblauwtje	EB	Ja, paragraaf 3.3		4	Nvt*
23	Veenbesparelmoervliender	EB	Ja, paragraaf 3.3		4	Nvt
24	Veenhooibeestje	EB	Ja, paragraaf 3.3		4	Nvt
25	Veldparelmoervliender	EB	Ja, paragraaf 3.3		4	Voorkomen
26	Zilveren maan	BE	Ja, paragraaf 3.3		4	Nvt*
27	Zilverstreephooibeestje	VN	Ja, paragraaf 3.2	IV	4	Nvt
	LIBELLEN					
1	Beekrombout	BE	Ja, paragraaf 3.3		4	Voorkomen
2	Bosbeekjuffer	BE	Ja, paragraaf 3.3		4	Voorkomen
3	Bronslibel	VN	Ja, paragraaf 3.2	II & IV	4	Nvt
4	Donkere waterjuffer	EB	Ja, paragraaf 3.3		4	Nvt
5	Gaffellibel*	BE	Ja, paragraaf 3.2	II & IV	4	Nvt*
6	Gevlekte glanslibel	BE	Ja, paragraaf 3.3		4	Voorkomen
7	Gevlekte witsnuitlibel	KW	Ja, paragraaf 3.2	II & IV	4	Voorkomen
8	Gewone bronlibel	BE	Ja, paragraaf 3.3		4	Voorkomen
9	Groene glazenmaker	KW	Ja, paragraaf 3.2	IV	4	Voorkomen
10	Hoogveenglanslibel*	EB	Ja, paragraaf 3.3		4	Nvt*
11	Kempense heidelibel	EB	Ja, paragraaf 3.3		4	Voorkomen
12	Mercurwaterjuffer	VN	Ja	II	4	Nvt

Soortenlijst A: beschermde soorten anders dan vogels						
	Soortnaam	Status RL	Wet natuur- bescherming	HR, bijlage	R&V	Inzet gedragscode
13	Noordse winterjuffer	BE	Ja, paragraaf 3.2	IV	4	Voorkomen
14	Oostelijke witsnuitlibel	VN	Ja, paragraaf 3.2	IV	4	Nvt
15	Rivierrombout		Ja, paragraaf 3.2	IV	4	Nvt*
16	Sierlijke witsnuitlibel*	VN	Ja, paragraaf 3.2	IV	4	Nvt*
17	Speerwaterjuffer*	EB	Ja, paragraaf 3.3		4	Nvt*
	VISSEN					
1	Beekdonderpad	GE	Ja, paragraaf 3.3	II	4	Voorkomen
2	Beekprik	BE	Ja, paragraaf 3.3	II	4	Voorkomen
3	Elrits	GE	Ja, paragraaf 3.3		4	Voorkomen
4	Gestippelde alver	KW	Ja, paragraaf 3.3		4	Voorkomen
5	Grote modderkruiper	KW	Ja, paragraaf 3.3	II	4	Voorkomen
6	Houting	GE	Ja, paragraaf 3.2		4	Nvt*
7	Kwabaal	EB	Ja, paragraaf 3.3		4	Voorkomen
8	Steur		Ja, paragraaf 3.2		4	Nvt*
	KEVERS	NA				
1	Brede geelgerande waterroofkever		Ja, paragraaf 3.2	II & IV	4	Nvt
2	Gestreepte waterroofkever		Ja, paragraaf 3.2	II & IV	4	Voorkomen
3	Heldenboktor		Ja, paragraaf 3.2	IV	4	Nvt
4	Juchtleerkever		Ja, paragraaf 3.2	II & IV	4	Nvt
5	Vermiljoenkever		Ja, paragraaf 3.2	II & IV	4	Voorkomen
6	Vliegend hert		Ja, paragraaf 3.3	II	4	Voorkomen
	KREEFTACHTIGEN	NA				
1	Europese rivierkreeft		Ja, paragraaf 3.3	V	4	Nvt
	OVERIGE SOORTEN	NA				
1	Bataafse stroommossel		Ja, paragraaf 3.2	IV	4	Nvt
2	Platte schijfhoren		Ja, paragraaf 3.2	IV	4	Beperken
	PLANTEN					
1	Akkerboterbloem	EB	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
2	Akkerdoornzaad	BE	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
3	Akkerogentroost	BE	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
4	Beklierde ogentroost	EB	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
5	Berggamander	EB	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
6	Bergnachtorchis	KW	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
7	Blaasvaren	BE	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
8	Blauw guichelheil	BE	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
9	Bokkenorchis	GE	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
10	Bosboterbloem	VN	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen

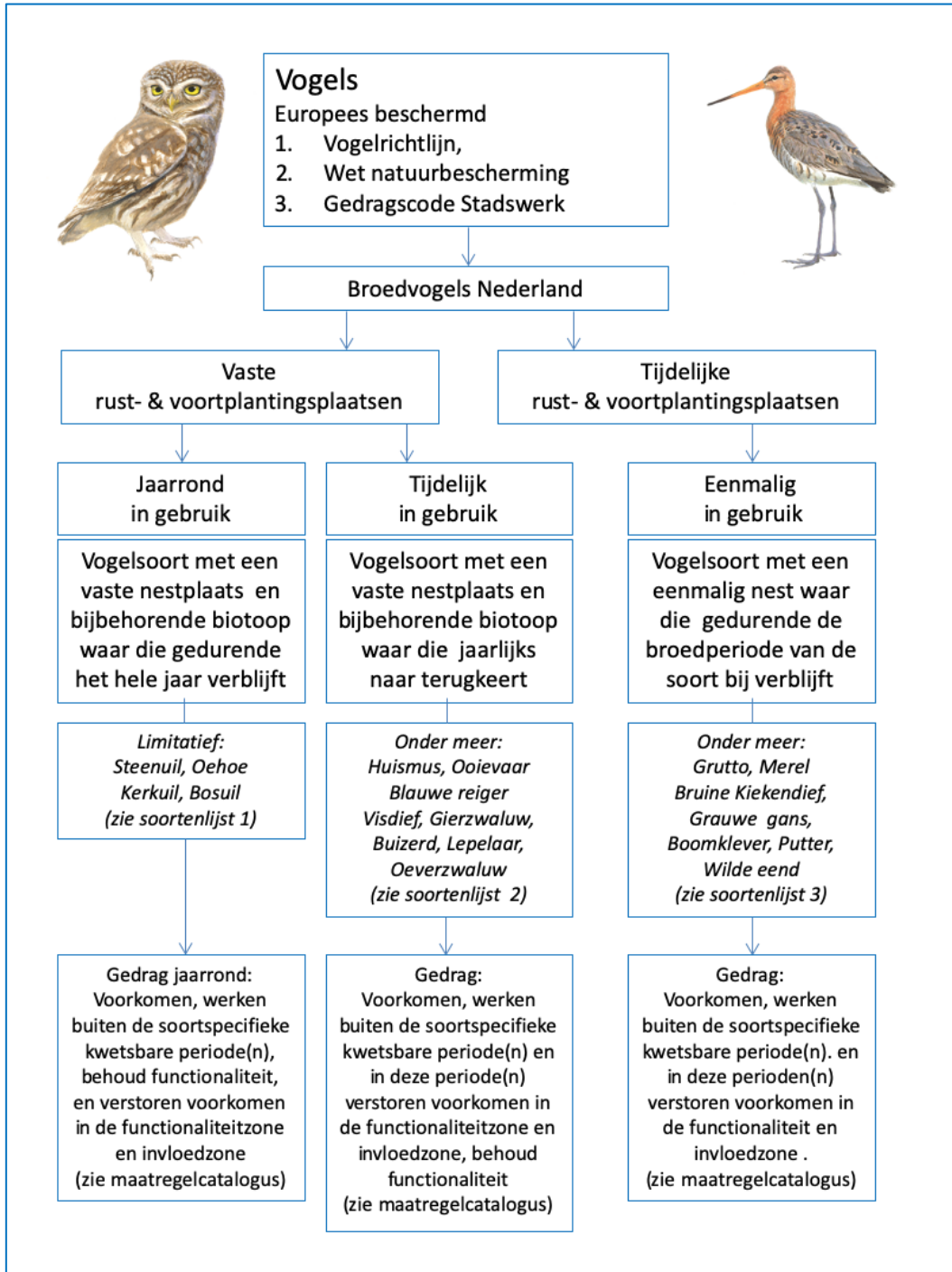

Soortenlijst A: beschermde soorten anders dan vogels

	Soortnaam	Status RL	Wet natuur- bescherming	HR, bijlage	R&V	Inzet gedragscode
11	Bosdravik	BE	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
12	Brave hendrik	EB	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
13	Brede wolfsmelk	KW	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
14	Breed wollegras	EB	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
15	Bruinrode wespenorchis	EB	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
16	Dennenorchis		Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
17	Dreps		Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
18	Drijvende waterweegbree	KW	Ja, paragraaf 3.2	II & IV	1	Voorkomen
19	Echte gamander	GE	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
20	Franjegtiaan	BE	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
21	Geelgroene wespenorchis	GE	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
22	Geplooid vrouwenmantel	GE	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
23	Getande veldsla	EB	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
24	Gevlekt zonneroosje	EB	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
25	Glad biggenkruid	BE	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
26	Gladder zegge	GE	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
27	Groene nachtorchis	EB	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
28	Groenknolorchis	BE	Ja, paragraaf 3.2	II & IV	1	Voorkomen
29	Groensteel	GE	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
30	Groot spiegelklokje	BE	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
31	Grote bosaardbei	EB	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
32	Grote leeuwenklauw		Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
33	Honingorchis	EB	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
34	Kalkboterbloem	EB	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
35	Kalketrip	EB	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
36	Karthuizer anjer	BE	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
37	Karwijselie	EB	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
38	Kleine ereprijs	EB	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
39	Kleine schorseneer	BE	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
40	Kleine wolfsmelk	KW	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
41	Kluwenklokje	EB	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
42	Knollathyrus	EB	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
43	Knolspirea	KW	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
44	Korensla	BE	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
45	Kranskarwij	EB	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
46	Kruipend moerasscherm	EB	Ja, paragraaf 3.2	II & IV	1	Voorkomen
47	Kruiptijm	GE	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
48	Lange zonnedaauw	EB	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
49	Liggende ereprijs	EB	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
50	Moerasgamander	EB	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen

Soortenlijst A: beschermde soorten anders dan vogels						
	Soortnaam	Status RL	Wet natuur- bescherming	HR, bijlage	R&V	Inzet gedragscode
51	Muurbloem	EB	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
52	Naakte lathyrus	EB	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
53	Naaldenkervel	EB	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
54	Pijlscheefkelk	GE	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
55	Roggelelie	EB	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
56	Rood peperboompje	GE	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
57	Rozenkransje	EB	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
58	Ruw parelzaad	BE	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
59	Scherpkruid	EB	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
60	Schubvaren	GE	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
61	Schubzegge	GE	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
62	Smalle raai	EB	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
63	Spits havikskruid	EB	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
64	Steenbraam	EB	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
65	Stijve wolfsmelk	KW	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
66	Stofzaad	BE	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
67	Tengere distel	KW	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
68	Tengere veldmuur	EB	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
69	Trosgamander	EB	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
70	Veenbloembies	EB	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
71	Vliegenorchis	EB	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
72	Vroege ereprijs	BE	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
73	Wilde averuit	EB	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
74	Wilde ridderspoor	EB	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
75	Wilde weit	EB	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
76	Wolfskers	BE	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
77	Zandwolfsmelk	EB	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
78	Zinkviooltje	BE	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen
79	Zomerschroeforchis	VN	Ja, paragraaf 3.2	IV	1	Voorkomen
80	Zweedse kornoelje	BE	Ja, paragraaf 3.3		1	Voorkomen

Figuur 2, Onderbouwing en motivatie keuze voorkomen en beperken Lijst vogels.

In Soortenlijst B is de volgende informatie opgenomen:

Soortnaam: is deze lijst zijn uitsluitend broedvogels opgenomen die de afgelopen jaren in Nederland hebben gebroed: voortplantingsplaats. De volgorde is op basis van de internationale indeling in soortgroepen (o.a. Petersons vogelgids).

Status RL: beleidsstatus Rode lijst (peildatum november 2020).

R&V + Inzet gedragscode: Het toepassen van de gedragscode moet resulteren in het voorkomen van overtredingen, zie figuur 2. Onder R&V staat een uitleg t.a.v. het type rust- en/of voortplantingsplaats:

1. Vaste rust- en voortplantingsplaats, jaarrond in gebruik.
2. Vaste rust- of voortplantingsplaats, tijdelijk in gebruik.
3. Tijdelijke voortplantingsplaats.

Beperken: Voor de huismus en de gierzwaluw (welke een vaste rust- of voortplantingsplaats hebben) heeft Stadswerk de mogelijkheden uitgewerkt tot het beperkt overtreden van de verboden op basis van inzet van de gedragscode, zie maatregelencatalogus.

Soortenlijst B: Vogels						
	Soortnaam	Status RL	Min-max broedparen 2013/2015	Gemiddeld aantal	R&V	Inzet gedragscode
1	Grote Canadese Gans		9000-12.000	10.500	3	Voorkomen
2	Brandgans		16.000-22.000	19.000	3	Voorkomen
3	Grauwe Gans		67.000-111.000	89.000	3	Voorkomen
4	Toendrarietgans		0-2	1	3	Voorkomen
5	Kolgans		420-700	560	3	Voorkomen
6	Dwerggans		0-2	1	3	Voorkomen
7	Knobbelzwaan		7000-9000	8.000	3	Voorkomen
8	Wilde Zwaan	Gevoelig	2-2	2	3	Voorkomen
9	Bergeend		5700-9400	7.550	3	Voorkomen
10	Casarca		10-30	20	3	Voorkomen
11	Zomertaling	Bedreigd	1000-1400	1.200	3	Voorkomen
12	Slobeend	Kwetsbaar	6200-7500	6.850	3	Voorkomen
13	Krakeend		21.000-26.000	23.500	3	Voorkomen
14	Smient	Gevoelig	20-40	30	3	Voorkomen
15	Wilde Eend		200.000-300.000	250.000	3	Voorkomen
16	Pijlstaart	Bedreigd	5-15	10	3	Voorkomen
17	Wintertaling	Kwetsbaar	1600-1900	1.750	3	Voorkomen
18	Krooneend		370-480	425	3	Voorkomen
19	Tafeleend		1800-2200	2.000	3	Voorkomen
20	Kuifeend		20.000-24.000	22.000	3	Voorkomen
21	Eider		5500-6700	6.100	3	Voorkomen
22	Brilduiker	Gevoelig	5-10	8	3	Voorkomen
23	Nonnetje		1-3	2	3	Voorkomen
24	Middelste Zaagbek	Gevoelig	55-80	68	3	Voorkomen

Soortenlijst B: Vogels						
	Soortnaam	Status RL	Min-max broedparen 2013/2015	Gemiddeld aantal	R&V	Inzet gedragscode
25	Korhoen	Ernstig bedreigd	0-2	1	3	Voorkomen
26	Patrijs	Kwetsbaar	4500-5500	5.000	3	Voorkomen
27	Kwartel		2000-4000	3.000	3	Voorkomen
28	Fazant		21.000-26.000	23.500	3	Voorkomen
29	Dodaars		2100-2900	2.500	3	Voorkomen
30	Roodhalsfuut	Gevoelig	10-15	13	3	Voorkomen
31	Fuut		11.000-16.000	13.500	3	Voorkomen
32	Geoorde Fuut		410-540	475	3	Voorkomen
33	Ooievaar		825-1000	913	2	Voorkomen
34	Lepelaar		2530-3050	2.790	2	Voorkomen
35	Roerdomp	Kwetsbaar	310-380	345	3	Voorkomen
36	Woudaap	Ernstig bedreigd	20-40	30	3	Voorkomen
37	Kwak	Ernstig bedreigd	25-40	33	2	Voorkomen
38	Blauwe Reiger		8150-11.500	9.825	2	Voorkomen
39	Purperreiger		740-885	813	2	Voorkomen
40	Grote Zilverreiger		150-240	195	2	Voorkomen
41	Kleine Zilverreiger	Gevoelig	35-76	56	2	Voorkomen
42	Kuifaalscholver		0-2	1	2	Voorkomen
43	Aalscholver		18.700-21.700	20.200	2	Voorkomen
44	Grote Aalscholver		2-4	3	2	Voorkomen
45	Visarend		0-1	1	2	Voorkomen
46	Wespendief		360-440	400	2	Voorkomen
47	Sperwer		3000-3600	3.300	2	Voorkomen
48	Havik		1900-2300	2.100	2	Voorkomen
49	Bruine Kiekendief		900-1200	1.050	3	Voorkomen
50	Blauwe Kiekendief	Gevoelig	10-14	12	3	Voorkomen
51	Grauwe Kiekendief	Ernstig bedreigd	36-47	42	3	Voorkomen
52	Rode Wouw		1-9	5	2	Voorkomen
53	Zwarte Wouw		2-4	3	2	Voorkomen
54	Zeearend	Gevoelig	5-6	6	2	Voorkomen
55	Buizerd		10.000-17.000	13.500	2	Voorkomen
56	Waterral		2800-4700	3.750	3	Voorkomen
57	Kwartelkoning	Bedreigd	110-155	133	3	Voorkomen
58	Klein Waterhoen		1-12	7	3	Voorkomen
59	Kleinst Waterhoen	Gevoelig	10-30	20	3	Voorkomen
60	Porseleinhoen	Kwetsbaar	190-310	250	3	Voorkomen

Soortenlijst B: Vogels						
	Soortnaam	Status RL	Min-max broedparen 2013/2015	Gemiddeld aantal	R&V	Inzet gedragscode
61	Waterhoen		25.000-35.000	30.000	3	Voorkomen
62	Meerkoet		110.000-140.000	125.000	3	Voorkomen
63	Kraanvogel	Gevoelig	5-14	10	2	Voorkomen
64	Scholekster		35.000-43.000	39.000	3	Voorkomen
65	Steltkluut	Gevoelig	5-23	14	3	Voorkomen
66	Kluut		4750-5300	5.025	3	Voorkomen
67	Kievit		110.000-160.000	135.000	3	Voorkomen
68	Bontbekplevier	Kwetsbaar	300-360	330	3	Voorkomen
69	Kleine Plevier		1200-1500	1.350	3	Voorkomen
70	Strandplevier	Bedreigd	120-160	140	3	Voorkomen
71	Wulp	Kwetsbaar	3900-4800	4.350	3	Voorkomen
72	Grutto	Gevoelig	31.000-38.000	34.500	3	Voorkomen
73	Kemphaan	Ernstig bedreigd	15-30	23	3	Voorkomen
74	Bonte Strandloper		0-1	1	3	Voorkomen
75	Houtsnip		2200-3500	2.850	3	Voorkomen
76	Watersnip	Bedreigd	1000-1500	1.250	3	Voorkomen
77	Oeverloper	Gevoelig	10-20	15	3	Voorkomen
78	Tureluur	Gevoelig	17.000-20.000	18.500	3	Voorkomen
79	Drieteenmeeuw	Gevoelig	50-150	100	2	Voorkomen
80	Kokmeeuw		104.000-131.000	117.500	2	Voorkomen
81	Dwergmeeuw	Ernstig bedreigd	0-3	2	2	Voorkomen
82	Zwartkopmeeuw		1400-2500	1.950	2	Voorkomen
83	Stormmeeuw		3300-3700	3.500	2	Voorkomen
84	Grote Mantelmeeuw	Gevoelig	60-70	65	2	Voorkomen
85	Zilvermeeuw		42.000-46.000	44.000	2	Voorkomen
86	Pontische Meeuw		1-5	3	2	Voorkomen
87	Geelpootmeeuw		10-20	15	2	Voorkomen
88	Kleine Mantelmeeuw		100.000-110.000	105.000	2	Voorkomen
89	Grote Stern	Kwetsbaar	14.850-18.250	16.550	2	Voorkomen
90	Dwergstern	Kwetsbaar	620-925	773	2	Voorkomen
91	Visdief	Gevoelig	14.000-18.000	16.000	2	Voorkomen
92	Noordse Stern	Bedreigd	850-1050	950	2	Voorkomen
93	Witwangstern		11-27	19	2	Voorkomen
94	Witvleugelstern		0-7	4	2	Voorkomen
95	Zwarte Stern	Bedreigd	1350-1570	1.460	2	Voorkomen
96	Holenduif		45.000-55.000	50.000	3	Voorkomen
97	Houtduif		250.000-500.000	375.000	3	Voorkomen

Soortenlijst B: Vogels						
	Soortnaam	Status RL	Min-max broedparen 2013/2015	Gemiddeld aantal	R&V	Inzet gedragscode
98	Zomertortel	Kwetsbaar	1200-1400	1.300	3	Voorkomen
99	Turkse Tortel		55.000-70.000	62.500	3	Voorkomen
100	Koekoek	Kwetsbaar	5700-7000	6.350	3	Voorkomen
101	Kerkuil		1250-2900	2.075	1	Voorkomen
102	Oehoe	Gevoelig	16-23	20	1	Voorkomen
103	Bosuil		4500-5500	5.000	1	Voorkomen
104	Stenuil	Kwetsbaar	7500-8500	8.000	1	Voorkomen
105	Ransuil	Kwetsbaar	2200-3000	2.600	3	Voorkomen
106	Velduil	Ernstig bedreigd	10-100	55	3	Voorkomen
107	Nachtzwaluw		2500-3100	2.800	3	Voorkomen
108	Gierzwaluw		40.000-60.000	50.000	2	Beperken
109	IJsvogel		400-1200	800	2	Voorkomen
110	Bijeneter		2-12	7	2	Voorkomen
111	Hop	Verdwenen uit Nederland	0-3	2	3	Voorkomen
112	Draaihals	Ernstig bedreigd	35-75	55	3	Voorkomen
113	Middelste Bonte Specht		540-850	695	3	Voorkomen
114	Kleine Bonte Specht		5000-6500	5.750	3	Voorkomen
115	Grote Bonte Specht		75.000-100.000	87.500	3	Voorkomen
116	Zwarte Specht		700-1000	850	3	Voorkomen
117	Groene Specht		8000-9500	8.750	3	Voorkomen
118	Torenvalk	Kwetsbaar	3000-6000	4.500	2	Voorkomen
119	Boomvalk	Kwetsbaar	450-700	575	2	Voorkomen
120	Slechtvalk		130-170	150	2	Voorkomen
121	Grauwe Klauwier	Bedreigd	340-470	405	3	Voorkomen
122	Wielewaal	Kwetsbaar	1700-2900	2.300	3	Voorkomen
123	Gaai		45.000-65.000	55.000	3	Voorkomen
124	Ekster		45.000-65.000	55.000	3	Voorkomen
125	Kauw		100.000-150.000	125.000	3	Voorkomen
126	Noordse Kauw		0-5	3	3	Voorkomen
127	Roek		48.000-53.000	50.500	2	Voorkomen
128	Zwarte Kraai		60.000-100.000	80.000	3	Voorkomen
129	Raaf	Gevoelig	110-145	128	3	Voorkomen
130	Zwarte Mees	Gevoelig	16.000-20.000	18.000	3	Voorkomen
131	Kuifmees		13.000-16.000	14.500	3	Voorkomen
132	Glanskop		13.000-15.000	14.000	3	Voorkomen
133	Matkop	Gevoelig	10.000-15.000	12.500	3	Voorkomen

Soortenlijst B: Vogels						
	Soortnaam	Status RL	Min-max broedparen 2013/2015	Gemiddeld aantal	R&V	Inzet gedragscode
134	Pimpelmees		250.000-400.000	325.000	3	Voorkomen
135	Koolmees		375.000-625.000	500.000	3	Voorkomen
136	Buidelmees	Gevoelig	45-75	60	3	Voorkomen
137	Baardman		1400-2100	1.750	3	Voorkomen
138	Boomleeuwerik		4300-5300	4.800	3	Voorkomen
139	Veldleeuwerik	Gevoelig	35.000-45.000	40.000	3	Voorkomen
140	Kuifleeuwerik	Ernstig bedreigd	1-3	2	3	Voorkomen
141	Oeverzwaluw		20.000-30.000	25.000	2	Voorkomen
142	Boerenzwaluw	Gevoelig	210.000-280.000	245.000	2	Voorkomen
143	Huiszwaluw	Gevoelig	70.000-100.000	85.000	2	Voorkomen
144	Cetti's Zanger		550-1100	825	3	Voorkomen
145	Staartmees		23.000-28.000	25.500	3	Voorkomen
146	Fitis		150.000-250.000	200.000	3	Voorkomen
147	Tjiftjaf		350.000-550.000	450.000	3	Voorkomen
148	Iberische Tjiftjaf		0-2	1	3	Voorkomen
149	Fluiter		1800-3000	2.400	3	Voorkomen
150	Grauwe Fitis		0-1	1	3	Voorkomen
151	Grote Karekiet	Bedreigd	110-150	130	3	Voorkomen
152	Rietzanger		26.000-32.000	29.000	3	Voorkomen
153	Kleine Karekiet		140.000-240.000	190.000	3	Voorkomen
154	Bosrietzanger		60.000-100.000	80.000	3	Voorkomen
155	Orpheusspotvogel		5-10	8	3	Voorkomen
156	Spotvogel	Gevoelig	10.000-15.000	12.500	3	Voorkomen
157	Sprinkhaanzanger		5100-6200	5.650	3	Voorkomen
158	Snor	Kwetsbaar	1900-2400	2.150	3	Voorkomen
159	Graszanger	Gevoelig	6-28	17	3	Voorkomen
160	Zwartkop		300.000-500.000	400.000	3	Voorkomen
161	Tuinfluiter		80.000-140.000	110.000	3	Voorkomen
162	Braamsluiper		17.000-20.000	18.500	3	Voorkomen
163	Grasmus		120.000-200.000	160.000	3	Voorkomen
164	Vuurgoudhaan		3500-4200	3.850	3	Voorkomen
165	Goudhaan		45.000-75.000	60.000	3	Voorkomen
166	Winterkoning		400.000-600.000	500.000	3	Voorkomen
167	Boomklever		31.000-38.000	34.500	3	Voorkomen
168	Kortsnavelboomkruiper		200-300	250	3	Voorkomen
169	Boomkruiper		120.000-160.000	140.000	3	Voorkomen
170	Spreeuw		450.000-750.000	600.000	3	Voorkomen

Soortenlijst B: Vogels						
	Soortnaam	Status RL	Min-max broedparen 2013/2015	Gemiddeld aantal	R&V	Inzet gedragscode
171	Merel		650.000-1.100.000	875.000	3	Voorkomen
172	Kramsvogel	Gevoelig	10-25	18	3	Voorkomen
173	Zanglijster		110.000-180.000	145.000	3	Voorkomen
174	Grote Lijster	Kwetsbaar	10.000-12.000	11.000	3	Voorkomen
175	Grauwe Vliegenvanger	Gevoelig	15.000-20.000	17.500	3	Voorkomen
176	Roodborst		250.000-350.000	300.000	3	Voorkomen
177	Blauwborst		11.000-14.000	12.500	3	Voorkomen
178	Nachtegaal	Kwetsbaar	5900-7300	6.600	3	Voorkomen
179	Bonte Vliegenvanger		19.000-23.000	21.000	3	Voorkomen
180	Zwarte Roodstaart		13.000-20.000	16.500	3	Voorkomen
181	Gekraagde Roodstaart		19.000-23.000	21.000	3	Voorkomen
182	Paapje	Bedreigd	260-320	290	3	Voorkomen
183	Roodborsttapuit		15.000-18.000	16.500	3	Voorkomen
184	Tapuit	Bedreigd	210-310	260	3	Voorkomen
185	Huismus	Gevoelig	600.000-1.000.000	800.000	2	Beperken
186	Ringmus	Gevoelig	40.000-60.000	50.000	2	Voorkomen
187	Heggenmus		175.000-225.000	200.000	3	Voorkomen
188	Gele Kwikstaart	Gevoelig	40.000-70.000	55.000	3	Voorkomen
189	Engelse Kwikstaart	Gevoelig	10-20	15	3	Voorkomen
190	Grote Gele Kwikstaart		220-360	290	3	Voorkomen
191	Rouwkwikstaart		20-30	25	3	Voorkomen
192	Witte Kwikstaart		70.000-110.000	90.000	3	Voorkomen
193	Graspieper	Gevoelig	55.000-80.000	67.500	3	Voorkomen
194	Boompieper		50.000-80.000	65.000	3	Voorkomen
195	Vink		400.000-500.000	450.000	3	Voorkomen
196	Keep	Gevoelig	0-5	3	3	Voorkomen
197	Appelvink		12.000-15.000	13.500	3	Voorkomen
198	Goudvink		9000-11.000	10.000	3	Voorkomen
199	Roodmus	Gevoelig	15-30	23	3	Voorkomen
200	Groenling		65.000-100.000	82.500	3	Voorkomen
201	Kneu	Gevoelig	30.000-50.000	40.000	3	Voorkomen
202	Kleine Barmsijs		100-170	135	3	Voorkomen
203	Grote Kruisbek		0-15	8	3	Voorkomen
204	Kruisbek		400-3500	1.950	3	Voorkomen
205	Putter		35.000-43.000	39.000	3	Voorkomen
206	Europese Kanarie	Bedreigd	20-40	30	3	Voorkomen
207	Sijs		300-500	400	3	Voorkomen

Soortenlijst B: Vogels						
	Soortnaam	Status RL	Min-max broedparen 2013/2015	Gemiddeld aantal	R&V	Inzet gedragscode
208	Grauwe Gors	Ernstig bedreigd	0-2	1	3	Voorkomen
209	Geelgors		22.000-27.000	24.500	3	Voorkomen
210	Rietgors		60.000-110.000	85.000	3	Voorkomen

Bijlage 2

Monitoringsformulier

Betreft een kopie van bijlage 2 van het Handboek soortbescherming behorende bij de GC Stadswerk (Koninklijke Vereniging Stadswerk Nederland, 2020b).

BIJLAGE 2, Formulier evaluatie maatregelen

Voor verlenging van gedragscodes vraagt de minister om een evaluatie van onder andere de functionaliteit van de maatregelen uit de gedragscode, zie pagina 8 van het Goedkeuringsbesluit achter in de gedragscode. Door jaarlijks aan Stadswerk via info@stadswerk.nl onder vermelding van 'evaluatie gedragscode' door te geven welke maatregelen u hebt ingezet en eventueel hebt aangevuld helpt u Stadswerk mee om de gedragscode te verbeteren.

FORMULIER EVALUATIE MAATREGELEN GEDRAGSCODE		
Nr.	Onderwerp	In te vullen door gebruiker
1.	Naam gebruiker gedragscode	
2.	Jaar van evaluatie	
	Waarvoor is de gedragscode ingezet:	
3.	- Type project (BBO/ROI)	
4.	- Locatie van het project (gemeente)	
5.	Voor welke beschermde soorten is de gedragscode ingezet?	
6.	Welke maatregelen uit de gedragscode zijn toegepast?)	(§, soortgroep en maatregel noemen)
7.	Heeft deze maatregel gefunctioneerd?	(Geef een toelichting per maatregel en stuur toegepaste ecologische protocollen en monitoringsverslagen als bijlagen mee) Voeg eventueel extra rijen toe.
	- Maatregel 1	
	- Maatregel 2	
	- Maatregel 3	
	- Maatregel 4	

FORMULIER EVALUATIE MAATREGELEN GEDRAGSCODE		
Nr.	Onderwerp	In te vullen door gebruiker
8.	Heeft u verbeterpunten voor de maatregelen?	
	- Maatregel 1	
	- Maatregel 2	
	- Maatregel 3	
	- Maatregel 4	
9.	Welke effecten (trends) heeft u waargenomen ten aanzien de beschermde soorten waarvoor de maatregelen zijn ingezet?	
10.	Overige opmerkingen	

Bijlage 3

Juridische kader Gedragscode (vervolg)

Inleiding

De GC Stadswerk is tot stand gekomen in samenspraak met een uitgebreide klankbordgroep van ecologen, projectleiders, beleidsmedewerkers, beheerders en uitvoerders van gemeenten en groenbedrijven. De GC Stadswerk is de opvolger van de in 2011 goedgekeurde, Stadswerk gedragscode Ruimtelijke ontwikkeling of inrichting en de in 2014 goedgekeurde Stadswerk gedragscode Bestendig beheer of onderhoud groenvoorzieningen. De GC Stadswerk is van toepassing op voorbereidende en uitvoerende werkzaamheden op locaties met wettelijk beschermde soorten. De werkzaamheden worden door gemeenten of in opdracht van gemeenten gerealiseerd. De gedragscode geeft invulling aan aantoonbaar zorgvuldig handelen. Het betreft een uitwerking van het onderdeel soortbescherming van de Wet natuurbescherming. De formele gedragscode is voorzien van een gebruikershandboek (Stadswerk, 2020b). Het handboek is opgesteld en bevat de gedragscode, de handleiding voor implementatie en gebruik en een toelichting op het ecologisch werkprotocol met voorbeelduitwerkingen. In voorliggende leidraad is dan ook veelvuldig gebruik gemaakt van deze gebruikshandleiding.

Wijzigingen t.o.v. oude gedragscode

Ten opzichte van de vorige Stadswerk gedragscodes (zowel die voor ruimtelijke ontwikkelingen als die voor beheer en onderhoud) zijn de volgende wijzigingen verwerkt in de nieuwe GC Stadswerk:

- Wijziging van het wettelijk kader (Wet natuurbescherming).
- Aansluiting op de Omgevingswet.
- Aansluiting op soortmanagement.
- Wijzigingen in de lijsten met beschermde soorten, aansluiting bij de Wet natuurbescherming.
- Wijzigingen in het inzetbereik van een gedragscode.
- Samenvoeging van twee gedragscodes tot één (bestendig beheer & onderhoud samen met ruimtelijke ontwikkeling).
- Detaillering van de aanpak voor voorkomen en beperken van schadelijke effecten.
- Detaillering van de maatregelen voor zorgvuldig handelen per soortgroep.
- Vervanging van de term plan van aanpak door ecologisch werkprotocol.

Reikwijdte inzetbaarheid gedragscode

Algemeen

Werkzaamheden kunnen tot gevolg hebben dat individuele planten en dieren en bepaalde rust- en voortplantingsplaatsen negatieve effecten ondervinden. Door te handelen volgens de GC Stadswerk, worden negatieve effecten op (lokale) populaties van beschermde dieren en planten inzichtelijk gemaakt en voorkomen of beperkt. De GC Stadswerk is inzetbaar bij voorbereidende en uitvoerende werkzaamheden ten behoeve van de realisatie van ruimtelijke ontwikkeling of inrichting en bestendig beheer of onderhoud door SWO en partijen die onder regie van de gemeente Hoogeveen vallen en organisaties die werken in opdracht van de gemeente of SWO.

De GC Stadswerk is toepasbaar in de contract-systematiek en contractvoorwaarden zoals die in Nederland worden gehanteerd bij de uitvoering van werkzaamheden. Het betreffen met name RAW- en STABU-bestekken, RVOI (regeling verhouding opdrachtgever en ingenieursbureaus), DNR (De Nieuwe Regeling, idem voor adviesbureaus), UAV (Uniforme Administratieve Voorwaarden; voorwaarden bij bestekken) en UAV-GC (voorwaarden bij geïntegreerde contracten).

Gemeentelijke taken

Werkzaamheden die door of in opdracht van de gemeente worden uitgevoerd en die binnen de reikwijdte van het “beperken” binnen de GC Stadswerk vallen, worden uitgevoerd in het kader van aan gemeenten opgedragen wettelijke taken¹. Deze taken zijn nodig om de inwoners van de gemeente gezond, veilig en prettig te kunnen laten wonen, werken en recreëren. Om deze wettelijke taken uit te kunnen voeren, bezit gemeente Hoogeveen vastgoed en terreinen. Deze worden beheerd en onderhouden of desgewenst opnieuw (her)ingericht of aangelegd. Voorbeelden zijn gemeentehuizen en andere gebouwen voor ambtenaren en publieke functies (scholen, wijkgebouwen, sportzalen etc.) en openbare wegen, nuts- en groenvoorzieningen en lokale waterpartijen. De gemeentelijke taken raken daarmee vrijwel alle wettelijke belangen (zie ook tabel 1.1 in hoofdstuk 1). Het betreft de volgende taken:

- Het aanleggen van nutsvoorzieningen, droge en natte infrastructuur met bijbehorende voorzieningen en werken. Hiermee borgt de gemeente de toegankelijkheid en bereikbaarheid van gebouwen, werken en terreinen. Deze wettelijke taken vallen onder de belangen openbare veiligheid en/of groot openbaar belang.
- Veilig en functioneel houden van de leefomgeving en de gebouwen, werken en terreinen daarin zodat inwoners geen schade ondervinden en niet worden blootgesteld aan schadelijke stoffen. Deze taken vallen onder de belangen openbare veiligheid en volksgezondheid.
- Het realiseren van gezondheid- en onderwijsbeleid, actualiseren van de leefomgeving en effectueren van water-, natuur- en milieubeleid. Hiervoor worden gebouwen, begroeiingen, verhardingen en andere inrichtingselementen beschermd, gerenoveerd of juist vervangen. Voor het onderdeel natuur geldt het belang flora en fauna, voor het onderdeel milieubeleid geldt het belang volksgezondheid en voor het actualiseren van de leefomgeving gaat het om de belangen openbare veiligheid en groot openbaar belang.
- Het duurzaam beheren en onderhouden van de hiervoor genoemde voorzieningen zodat overheids gelden zinvol zijn besteed (voorkomen van vroegtijdige vernietiging van kapitaalgoederen). Beheerwerkzaamheden dragen ook bij aan min of meer constante standplaatsfactoren voor soorten zodat beschermde soorten kunnen blijven voortbestaan. Deze werkzaamheden vallen onder de belangen groot openbaar belang en flora en fauna.

---

¹ Wettelijke taken die voortkomen uit de volgende wetten: Wegenwet, Gemeentewet, Burgerlijk Wetboek, Omgevingswet, Wet natuurbescherming en richtlijnen (o.a. CROW), zie ook <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/gemeenten/taken-gemeente>.

Vrijgestelde soorten

De Rijksoverheid en de provincies hebben de bevoegdheid om een vrijstelling te verlenen van bepaalde verboden uit de Wet natuurbescherming voor bepaalde beschermde soorten bij bepaalde handelingen. De reikwijdte van de vrijstelling is door elke provincie uitgewerkt in haar eigen verordening en het staat de provincies vrij om deze verordening te wijzigen. Bij toepassing van de GC Stadswerk dient rekening te worden gehouden met de actuele provinciale verordening (zie de website van de betreffende provincie). Het in deze gedragscode uitgewerkte zorgvuldig handelen is niet verplicht als een soort is vrijgesteld van de verboden die mogelijk overtreden worden voor de betreffende handeling. Voor vrijgestelde soorten kan de gedragscode wel worden gebruikt als uitwerking van de zorgplicht.

Uitgesloten soorten

De volgende soorten zijn uitgesloten voor het werken met gedragscodes:

- Soorten die, van nature, slechts op één of enkele plekken in Nederland voorkomen.
- Soorten die niet (meer) in Nederland voorkomen, niet recent zijn waargenomen of waar geen sprake is van een gevestigde populatie.
- Soorten die alleen in zee leven.
- Soorten die alleen in Natura 2000-gebieden leven.

Deze soorten zijn opgenomen in bijlage 1 met “nvt” in de kolom “inzet gedragscode”.

Uitgezette soorten

In het wild levende exemplaren van soorten die zijn uitgezet of uitgezaaid, buiten hun natuurlijk verspreidingsgebied, vallen niet onder de bescherming van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. Voor deze exemplaren is geen gedragscode nodig.

Zorgvuldig handelen

Op locaties met beschermde soorten, dient zorgvuldig te worden gehandeld met als uitgangspunten:

- Behoud van aanwezige beschermde soort(en).
- Behoud van aanwezige rust- en voortplantingsplaatsen van beschermde soorten.
- Behoud van functionaliteit aanwezige rust- en voortplantingsplaatsen van beschermde soorten.
- Behoud van essentieel leefgebied van beschermde soorten.

In de GC Stadswerk wordt onderscheid gemaakt tussen het voorkomen en het beperken van negatieve effecten.

Voorkomen van negatieve effecten

Voor alle beschermde soorten geldt dat er met de GC Stadswerk kan worden gewerkt als negatieve effecten op beschermde soorten, rust- en voortplantingsplaatsen en essentieel leefgebied worden voorkomen. In de praktijk betekent dit:

- Op werklocaties met essentieel leefgebied en/of rust- en voortplantingsplaatsen buiten de kwetsbare perioden werken in combinatie met behoud van vaste rust- en voortplantingsplaatsen en de daarbij behorende functionaliteit van de werklocatie voor aanwezige soorten.
- Voldoende afstand houden bij rust- en voortplantingsplaatsen om verstoren te voorkomen.
- Voorkomen van nadelige effecten aan (exemplaren van) soorten.

Beperken van negatieve effecten

In bepaalde situaties is het op basis van inzet van de GC Stadswerk in beperkte mate toegestaan verblijfplaatsen te beschadigen vernielen of individuen te vangen of te verstoren. Bij bestendig beheer of onderhoud is het

beperken van negatieve effecten mogelijk voor alle wettelijk beschermde soorten. Hiervoor gelden de volgende criteria:

- De werkzaamheid valt onder een in de wet genoemd belang.
- De werkzaamheid moet op die locatie worden uitgevoerd en kan niet ergens anders worden uitgevoerd (noodzaak aantonen).
- De werkzaamheid moet op dat moment worden uitgevoerd en kan niet worden uitgesteld tot de ecologisch meest gunstige periode (noodzaak aantonen).
- De werkzaamheid moet op deze wijze worden uitgevoerd en kan niet worden uitgevoerd met een aangepaste werkwijze (werkwijze onderbouwen).

Omgaan met calamiteiten

Een calamiteit betreft een onvoorziene gebeurtenis die actie vereist vanwege een acuut risico voor de volksgezondheid of openbare veiligheid. Voorbeelden van situaties zijn acute of dreigende wateroverlast, overstroming, droogte of waterverontreiniging of de noodzakelijke inzet van een waterberging. Dergelijke calamiteiten vallen buiten de vrijstelling van de gedragscode. In minder acute situaties – waar nog wel sprake is van een calamiteit maar het acute gevaar is geweken en er is tijd voor afstemming en het treffen van maatregelen – waarbij ook de veiligheid van mensen, gebouwen, installaties of kunstwerken in gevaar is, wordt onmiddellijk met een ecologisch deskundige of ter zake kundige contact gezocht over een passende oplossing die in de betreffende situatie het best recht doet aan de bescherming van aanwezige soorten.

Vervolgens vindt er een afweging plaats van het advies in de context van de calamiteit en wordt op basis daarvan gehandeld. Een besluit hierover dient te worden genomen door of namens de verantwoordelijke bestuurder. De uitvoerder van de maatregelen dient onder de verantwoordelijkheid van de bestuurder te werken op basis van een mandaat.

Het besluit met bijbehorend advies, de genomen maatregelen en de eventuele effecten op beschermde soorten worden in een projectdossier gedocumenteerd. Voor zover mogelijk wordt de calamiteit, de gevolgen voor rust- en voorplantingsplaatsen en de werkwijze met beelden vastgelegd zodat het zorgvuldig handelen kan worden aangetoond.

Wettelijke belangen

Verboden uit de Wet natuurbescherming mogen (in beperkte mate) overtreden worden, indien er sprake is van één of meerdere in de wet genoemde belangen. Dit in relatie tot de beschermingsstatus van de aanwezige soorten, zie tabel 1.1.

Tabel 3.1 De geldende wettelijke belangen per categorie beschermde soorten.

In de wet genoemde belangen	Vogels	Habitatrichtlijnsoorten	Nationale soorten
	Art. 3.3.4	Art. 3.8.5	Art. 3.10.2 (art. 3.8.5)
1. Volksgezondheid	X	X	X
2. Openbare veiligheid	X	X	X
3. Veiligheid van het luchtverkeer	X		
4. Bescherming wilde flora en fauna	X	X	X
5. Dwingende redenen van groot openbaar belang (sociaal, economisch, wezenlijk gunstig effect voor milieu)		X	X

Bijlage 4

Beheer

Hieronder wordt een beeld geschetst van de huidige situatie voor wat betreft het beheer van de open ruimte in de gemeente Hoogeveen. De informatie is grotendeels gebaseerd op gevoerde vooroverleggen ten behoeve van een nulmeting om een beeld te krijgen hoe er in de huidige situatie gewerkt wordt.

Werkgebied

De gemeente Hoogeveen beslaat ongeveer 13.000 hectare (zie figuur B1). Binnen de gemeentegrens is SWO verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van alle openbare ruimte binnen de gemeentegrens.

Figuur B1 Ligging gemeentegrens Hoogeveen. Bron ondergrond: ESRI Nederland.

Beschermde gebieden

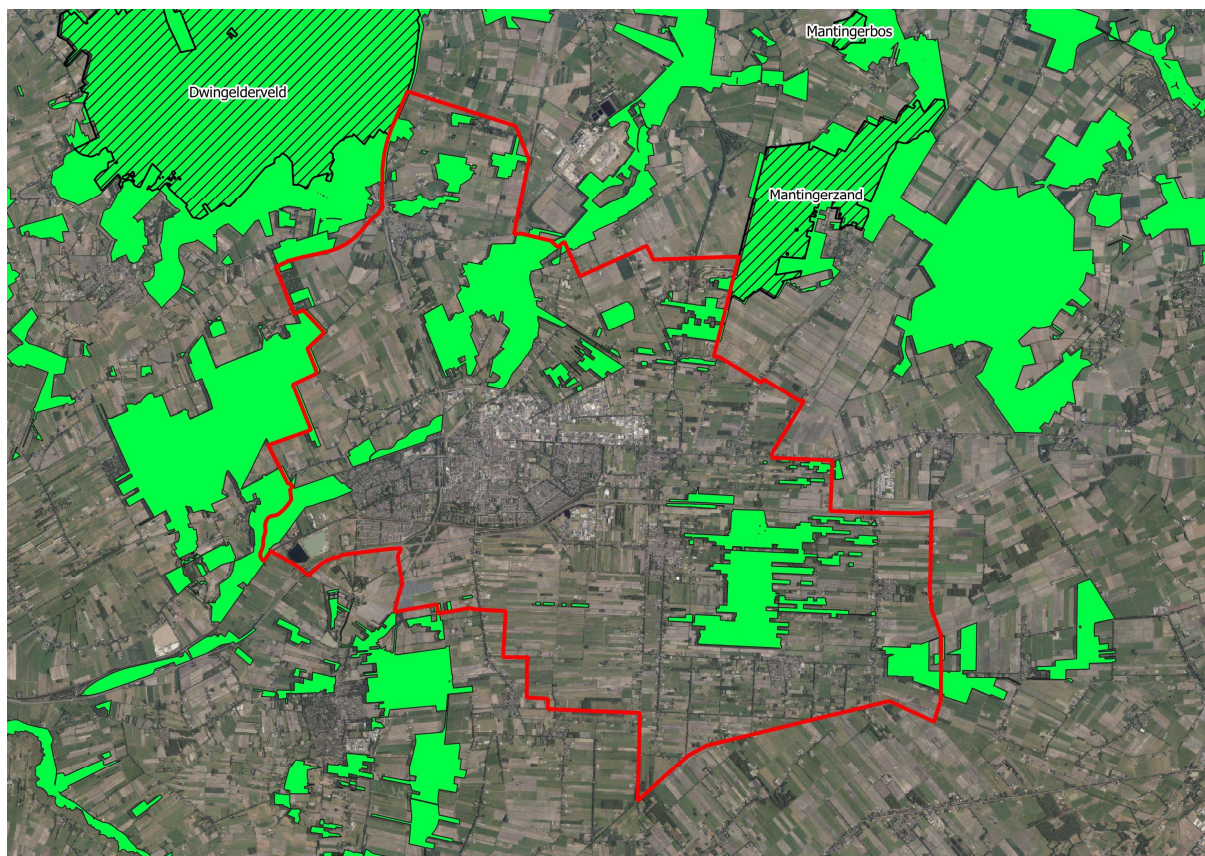
Naast de mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten kan er sprake zijn van doorwerking van gebiedsgericht natuurbeleid binnen de gemeente Hogeveen. Voor de uitvoering van het beheer in deze gebieden kunnen extra maatregelen of aandachtspunten gelden die voortvloeien uit de beschermingskaders t.a.v. gebieden die hier van toepassing zijn.

Uit oogpunt van volledigheid wordt onderstaand kort ingegaan op de mogelijke doorwerking van gebiedsgericht natuurbeleid. Het gaat dan met name om:

- Natura 2000-gebieden, beschermd via de Wet natuurbescherming
- Natuurnetwerk Nederland, beschermd via provinciaal beleid.

Natura 2000

Het beheer in Natura 2000-gebieden is gericht op het beschermen en in stand houden van de beschermde (de aangewezen) waarden van de Natura 2000-gebieden. Binnen de gemeentegrens liggen geen Natura 2000-gebieden, wel grenst de gemeente aan de Natura 2000-gebieden Mantingerzand en Dwingelderveld (zie figuur B2). Binnen de Natura 2000-gebieden is het (bestendige) stedelijke groenbeheer niet van toepassing. Het beheer van de openbare ruimte in gemeente Hogeveen heeft geen negatieve effecten heeft op de instandhoudingsdoelen.

Figuur B2 Ligging gemeentegrens Hogeveen ten opzichte van Natura 2000 (gearceerd) en het Drentse NNN (groen). Bron ondergrond: Google Maps.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Wel is sprake van gebieden die begrensd zijn onder het NNN (zie figuur B2). Voor dergelijke locaties geldt het 'nee, tenzij'-principe: aantasting van wezenlijke kenmerken en waarden is niet toegestaan, tenzij er geen alternatieven zijn en er sprake is van een groot openbaar belang. De effecten van een ingreep moeten bovendien worden gecompenseerd. In het beheer dient vooral rekening gehouden te worden met de natuurdoelen die

voor de NNN zijn opgesteld. Deze doelen zijn terug te vinden via het geoportaal van provincie Drenthe in het natuurbeheerplan². Voor grotere natuureenheden die in beheer zijn van de gemeente kan het zinvol zijn om beheerplannen op te stellen die specifiek gericht zijn op behoud en eventueel versterking van natuurdoelen.

Beschermde soorten

Inventarisatie

Voor veel soorten en soortgroepen zijn inventarisatieprotocollen opgesteld, zie NDDF, kennisdocumenten van BIJ12 en bijlage 4 in de GC Stadswerk. Door het volgen van deze protocollen kan in het algemeen worden aangetoond of uitgesloten of een soort aanwezig is binnen het werkgebied. Soortgegevens dienen actueel gehouden te worden. Bij bestendig beheer en onderhoud gaat het om het in beeld brengen van hotspots in leefgebieden. Dit zijn locaties met grotere concentraties van één bepaalde soort binnen biotopen in het leefgebied (bijvoorbeeld de broedconcentraties van eenden langs een watergang). Het uitvoeren van inventarisaties vraagt om specifieke ecologische deskundigheid van de te inventariseren soortgroepen en soorten (flora en fauna controleur/-inspecteur).

Nationale databank Flora & Fauna

SWO is lid van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). Dit biedt de mogelijkheid om inzicht te krijgen in alle officieel bekende verspreidingsgegevens van flora en fauna binnen de gemeentegrenzen (uitvoerportaal: <https://www.ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal/login.zul>).

Huidige waarnemingen binnen de gemeentegrens

In tabel B1 is een overzicht opgenomen van het voorkomen van beschermde soorten (excl. vogels) binnen de gemeentegrenzen afkomstig uit de NDFF (NDFF, 2022).

Tabel B1 NDFF afgelopen tien jaar binnen gemeentegrens.

Zoogdieren	Vleermuizen	Amfibieën	Reptielen	Dagvlinders	Vissen	Libellen	Flora
Boommarter	Baardvleermuis	Alpenwatersalamander	Levendbarende hagedis	Grote vos	Grote modderkruiper	Gevlekte witsnuitlibel	Dreps
Das	Franjestaart	Heikikker	Ringslang	Grote weerschijnvlinder		Groene glazenmaker	Grote leeuwenklauw
Eekhoorn	Gewone dwergvleermuis	Kamsalamander		Kommavlinder		Noordse winterjuffer	Kartuizer anjer
Grote bosmuis	Gewone grootoorvleermuis	Poelkikker		Teunisbloempijlstaart		Sierlijke witsnuitlibel	Knolspirea
Otter	Laatvlieger	Rugstreeppad					
Steenmarter	Ruige dwergvleermuis						
Waterspitsmuis	Tweekleurige vleermuis						
Wild zwijn	Watervleermuis						

² <https://www.provincie.drenthe.nl/onderwerpen/natuur-milieu/natuur/natuur-ontwikkeling/agrarisch/>.

Beheervormen en activiteiten

Onder bestendig beheer of onderhoud wordt het voortzetten van (regulier) onderhoud verstaan. Het resultaat daarvan is het behoud van de bestaande situatie en het behoud van de aan de locatie gekoppelde functies voor flora en fauna. Werkzaamheden worden veelal op basis van een beheerplan of beheersysteem verricht en kennen een bepaalde cyclus of herhaling. Meestal worden dergelijke werkzaamheden gerealiseerd in de vorm van een contract.

In de GC Stadswerk wordt onderscheid gemaakt in vijf verschillende activiteitencategorieën die vallen onder bestendig beheer en onderhoud. Het gaat om de volgende vijf categorieën:

- a. Gebouwen en werken: De werkzaamheden in deze categorie omvatten periodiek terugkerend onderhoud: reinigen, schilderen van gebouwen en (civieltechnische) werken, kades en (grachten)muren en bovengrondse nutsvoorzieningen en de daaraan groeiende gevelbegroeiing. Ook herstelwerkzaamheden na schade vallen onder deze categorie, zolang de oorspronkelijk situatie in stand gehouden wordt.
- b. Houtige begroeiingen: De werkzaamheden in deze categorie omvatten het reguliere onderhoud zoals dunnen, snoeien, knippen, scheren, knotten, afzetten, inboeten, water geven, onkruidbeheersing, blad verwijderen, bemesten in bossen, bosplantsoen, laanbegroeiingen, singels, struwelen grienden, hakhout, heesterbegroeiingen, hagen, blokhagen en bomen.
- c. Kruidige begroeiingen en onbegroeid terrein: De werkzaamheden in deze categorie omvatten het reguliere onderhoud zoals maaien, doorzaaien, bemesten, verwijderen blad, onkruidbeheersing, verwijderen van ongewenste soorten in ruig gras, ruw gras, bloemrijk gras, heide, sportgras, gazon, vaste planten, borders, éénjarige, perkplanten, ruigte, land- en waterriet en moerasbegroeiing.
- d. (Half)verhardingen en terreinmeubilair: De werkzaamheden in deze categorie omvatten het reguliere onderhoud zoals vegen, strooien, kolken zuigen, schilderen, onkruidbeheersing en repareren en functioneel houden van wegen, paden, pleinen, depots, afrasteringen, afvalbakken, afrasteringen en faunavoorzieningen zoals tunnels, goten, bruggen, schermen, uitstapplaatsen, lantaarnpalen etc.
- e. Wateren en oevers: De werkzaamheden in deze categorie omvatten schonen, baggeren, maaien waterplanten, verwijderen ongewenste planten en verwijderen afval in grachten, kanalen, vaarten, sloten, wijken, vijvers, poelen en vennen. Ook plasdraszones grenzend aan het water worden tot deze categorie gerekend. Tevens behoort bij deze categorie het onderhouden van (nuts)voorzieningen in of onder water.

Organisatie en uitvoering

De inzet van de GC Stadswerk raakt verschillende werkprocessen binnen de gemeente Hoogeveen. Het betreft:

- Bestuurlijke besluitvorming
- Planvoorbereiding
- Planvorming
- Werkvoorbereiding
- Aanbesteding en contractering
- Uitvoering
- Toezicht op uitvoering

Binnen de gemeente Hoogeveen zijn er diverse medewerkers die in de praktijk met de GC Stadswerk moeten gaan werken. Het gaat om ecologisch deskundigen (flora & faunacontroleurs/ -inspecteurs), beleidsmedewerkers, werkvoorbereiders, werkbegeleiders, voormannen, toezichthouders en medewerkers (mensen in het veld). Daarnaast werkt de gemeente Hoogeveen met aannemers die een deel van het beheer uitvoeren. Ook aannemers worden verzocht te werken conform GC, echter gemeente Hoogeveen stelt zelf de EWP's op.

Bij de toepassing van de GC Stadswerk is onderscheid te maken in de rol van opdrachtgever en opdrachtnemer. De opdrachtgever is de partij die het beleid ten aanzien van het beheer bepaalt en de uitvoering van het beheer faciliteert. De opdrachtnemer is verantwoordelijk voor een correcte uitvoering van de beheermaatregelen en heeft ook een belangrijke taak in de voorbereiding en directe aansturing hiervan. Onderstaand wordt toegelicht welke taken en verantwoordelijkheden bij beide rollen horen, in relatie tot het werken met de GC Stadswerk.

Taken en verantwoordelijkheden opdrachtgever: Gemeente Hoogeveen

De opdrachtgever is gehouden aan het volgen van voorliggende leidraad en de bijbehorende GC Stadswerk inclusief het handboek (Koninklijke Vereniging Stadswerk Nederland, 2020a & b). De volgende taken en verantwoordelijkheden horen bij deze rol:

- Het interpreteren en actueel houden van de verspreiding van beschermde soorten in het werkgebied, gebruik en beheer van inventarisatiegegevens.
- Achterliggende informatie over de herkenbaarheid en kwetsbaarheid van voorkomende soorten en hoe deze soorten te beschermen, behouden of ontwikkelen.
- Een beheerplan, werkplan of bestek met daarin de gewenste werkzaamheden om de terreindoelstellingen te bereiken.
- Beleid opstellen ten aanzien van monitoring en evaluatie van de toepassing van de GC Stadswerk.
- Het melden van calamiteiten aan bevoegd gezag waardoor soortbescherming in gevaar is gekomen.

Taken en verantwoordelijkheden opdrachtnemer: Gemeente Hoogeveen en aannemers

De opdrachtnemer werkt volgens de GC Stadswerk. De volgende taken en verantwoordelijkheden horen bij deze rol:

- Aantoonbare deskundigheid op het gebied van flora en fauna in relatie tot het verrichten van onderhoudswerk in de openbare ruimte. Aantoonbaarheid door het behalen van certificering.
- Gebruik maken van de informatie van de opdrachtgever over de verspreiding van beschermde soorten in het werkgebied. Onder andere te raadplegen in de NDFF.
- Gebruik maken van een door opdrachtgever opgesteld ecologisch werkprotocol met daarin uitgewerkt:
  - Onderhoudswerkzaamheden volgens het werkplan/-bestek.
  - Uitwerking van de algemeen geldende zorgplicht.
  - Uitwerking algemeen 'zorgvuldig handelen'.
  - Uitwerking van specifiek 'zorgvuldig handelen', afgestemd op het type groenvoorziening en het voorkomen van beschermde soorten.
- Indien beschermde soorten aanwezig zijn, een evaluatie van het uitgevoerde onderhoud en de toegepaste maatregelen in een terugkoppeling aan de opdrachtgever (het ecologisch werkprotocol inclusief ecologisch logboek).
- Registratie en terugkoppeling van calamiteiten aan de opdrachtgever.

Bijlage 5

Provinciale ontheffingslijst

Provincies mogen een vrijstelling van de verboden in de Wet natuurbescherming verlenen voor bepaalde soorten en onder bepaalde voorwaarden. In de provinciale omgevingsverordening van Drenthe zijn in bijlage IV de in Drenthe aangewezen soorten voor deze vrijstelling opgenomen. In paragraaf 3.2.1 van de provinciale omgevingsverordening zijn de aan de vrijstelling gestelde voorwaarden uitgewerkt. De vrijstelling als bedoeld in Artikel 3.2, lid 1 van de Omgevingsverordening betreft de volgende soorten:

Tabel B2 Overzicht van soorten van de provinciale ontheffingslijst.

Soortnaam	Latijnse naam
Aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>
Bastaardkikker (oude naam: middelste groene kikker)	<i>Pelophylax klepton esculenta</i> (oude naam: <i>Rana esculenta</i>)
Bosmuis	<i>Apodemus sylvaticus</i>
Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>
Bunzing	<i>Mustela putorius</i>
Dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>
Dwergspitsmuis	<i>Sorex minutus</i>
Egel	<i>Erinaceus europeus</i>
Gewone bosspitsmuis	<i>Sorex araneus</i>
Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>
Haas	<i>Lepus europeus</i>
Hermelijn	<i>Mustela erminea</i>
Huisspitsmuis	<i>Crocidura russula</i>
Kleine watersalamander	<i>Lissotriton vulgaris</i> (oude naam: <i>Triturus vulgaris</i>)
Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>
Meerkikker	<i>Pelophylax ridibundus</i> (oude naam: <i>Rana ridibunda</i>)
Ondergrondse woelmuis	<i>Pitymys subterraneus</i>
Ree	<i>Capreolus capreolus</i>
Rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>
Tweekleurige bosspitsmuis	<i>Sorex coronatus</i>
Veldmuis	<i>Microtus arvalis</i>
Vos	<i>Vulpes vulpes</i>
Wezel	<i>Mustela nivalis</i>
Woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>

Bijlage 6

Drentse bermiconen en doelsoorten

Aandachtsoorten zijn soorten die wijdere verspreiding hebben dan bermiconen én een belangrijke indicatie waarde voor de beheer kwaliteit. De aandachtsoorten zijn weergegeven in tabel B3. Bermiconen zijn aansprekende Drentse soorten. Ze zijn zeldzaam en worden in hun voortbestaan bedreigd en/of zijn gebaat bij maatwerk. De bermiconen zijn weergegeven in tabel B4.

Tabel B3 Aandachtsoorten.

Soort	status*	Nat. Beschermd	Lijst verlies bescherming	bloeitijd
Hondsviooltje	Ge			mei/juni
Struikhei	-			juli/oktober
Gewone Dophei	-			juli/oktober
Grasklokje	-		X	juli/oktober
Zanblauwtje	-			juni/augustus
Akkerhoornbloem	-			april/mei
Stijf havikskruid	-			juli/oktober
Grote muur	-			april/mei
Hengel	-			juni/augustus
Wilde bertram	-			juli/september
Bosanemoon	-			maart/mei
Hazelworm	-	X		
Kommavlinder	BE	X		
Groot dikkopje	GE			
Zwartspriet dikkopje	-			
Bruine vuurvlinder	KW			
Icarusblauwtje	-			
Koelvinkje	!			
Oranje zandoogje	-			
Groentje	-			
Brandheidelibel	GE			

*Verklaring: KW: kwetsbaar, GE: gevoelig, BE: bedreigd, EB: ernstig bedreigd

–: thans niet bedreigd, maar wel kenmerkend voor Drenthe en zeldzaam

Tabel B4 Bermiconen.

Soort	status*	Nat. Beschermd	bloeitijd
Blauwe knoop	GE		augustus/september
Echte Guldenroede	KW		juli/november
Bosgeelster	-		maart/april
Wilde Narcis	-		maart/april
Knollathyrus	EB	X	mei/juni
Zwartblauwe rapunzel	BE		mei/juni
Stengelloze steultelbloem	GE		maart/april
Levenbarende hagedis	Ge	X	

* Verklaring: KW: kwetsbaar, GE: gevoelig, BE: bedreigd, EB: ernstig bedreigd

–: thans niet bedreigd, maar wel kenmerkend voor Drenthe en zeldzaam